

بـزـو و تـنـو و ی قـو تـا بـخـا نـی یـکـشـمـمـا نـی سـشـیـا لـیـسـتـی . ئـا مـسـا دـکـردن و وـرگـان : عـبـدو سـمان (مـشـخ)

سـرـتا و سـرـهـان

قـو تـا بـخـا نـی یـکـشـمـمـا نـی ئـر سـد کـسی مـسـیـحـیـت کـ لـلـا یـن کـسـا و
قـشـکـا نـو لـسـر تـای سـد دـی نـز دـهـم لـ ئـو ر و پـا و جـیـهـا نـی
دـر و ی ئـو ر و پـا بـلـو دـبـران، لـ کار نـامـی خـیا نـدا جـگـ لـ
وا نـکـا نـی ئـخـلاق لـگـشـنـیگـای ئـایـنـو، مـنـدا نـیا ن فـری هـنـدک
نـو و سـین و خـو نـد نـو و مـا تـمـا تـیـکـیـش دـکـرد. وـک وـلـمـک بـو
کـمـو کـو یـی بـر چـا و ی کـ قـو تـا بـخـا نـی یـکـشـمـمـا نـی ئـر سـد کـس
هـیـا نـبـو و هـر و هـا وـک زـمـیـنـی مـشـقـیـکـردنـی مـنـدا نـی
سـشـیـا لـیـسـتـکـان و پـو یـسـتـی کـخـسـتن و نـیـشـا نـدـا نـی سـیـسـتـمـا تـیـکـا نـ لـ
تـو و ا نـین و دـیـد گـای سـشـیـا لـیـز م بـ فـر بـو و نـی بـیـر کـ و بـنـمـا کـا نـی
پـر و ر دـی سـشـیـا لـیـز م بـ مـنـدا نـی سـشـیـا لـیـسـتـکـان، ئـم بـز و و تـنـو و یـ
چـیـنـایـتـیـد هـا تـ ئـا ر ا و . سـر تـای سـد دـی نـز دـهـم، شـا نـشـیـنـی
یـکـگـر تـو و، شـا هـیـدی لـ دـا یـکـبـو و نـی بـز و و تـنـو و یـکـی گـر نـگ بـلـم نـا سـر ا و
بـو لـ مـژ و و ی چـیـنـی کـر کـاری بـر یـتـا نـیا، ئـو یـش سـر هـر دـا نـی
بـز و و تـنـو و ی قـو تـا بـخـا نـی یـکـشـمـمـا نـی کـ تـا یـبـت بـو بـ و تـنـو و ی
بـهـا کـا نـی سـشـیـا لـیـز م. نـیـو ی یـکـمـی سـد دـی نـز دـهـم، بـ تـا یـبـت لـ
دـی یـی سـیـکـا ن قـو تـا بـخـا نـی یـکـشـمـمـا نـی مـسـیـحـیـت کـمـلـ دـر فـتـی
دـسـتـبـر کـرد بـ و تـنـو و ی و ا نـ بـ مـنـدا نـی خـز ا نـ کـر کـار کـان.
بـیـر کـی قـو تـا بـخـا نـی یـکـشـمـمـا نـی سـشـیـا لـیـسـتـی لـسـر دـسـتـی هـلـسـو ا و
شـا ر تـیـکـا ن (۲) بـر تـ ئـون، مـاری گـری، کـ ئـنـد ا مـا نـی فـیـد ر ا سـیـنـی
سـشـیـا لـ دـیـمـو کـر ا ت (۱) بـو و ن لـ بـا تـر سـی لـ لـنـد نـ، هـا تـ دـا مـز ر ا نـد نـ،
کـ سـر تـا تـنـهـا بـ و ا نـ و تـنـو و بـو بـ مـنـدا نـی کـر کـار ا نـی
مـا نـگـر تـو و بـنـد ر لـ بـشـی ئـی سـت ئـنـد، لـ لـنـد نـ. (۳)

بـو پـیـی پـر و ر دـی ئـخـلاقـی ئـایـنـی بـهـی ئـی گـی مـژ و و یی ئـایـنـی
مـسـیـحـیـت بـنـجـی دـا کـو و تـا بـو و، بـز و و تـنـو و ی قـو تـا بـخـا نـی یـکـشـمـمـا نـی
لـ بـری و تـنـو و ی بـهـا کـا نـی ئـایـنـی مـسـیـحـیـت، کـو و تـ و تـنـو و ی
بـهـا کـا نـی سـشـیـا لـیـز م. ئـم بـز و و تـنـو و ی لـ تـو و ا نـی نـیـکـا نـیـدا

خسالت کی نونہوت و تانائت دژ ب جگیشی هـ بوو. هـ روها
 پچوانی قوتا بخان ئاساییکانی تری زمانی ئینگلیزی،
 قوتا بخان کانی ئم بزووتن و ادیکا مندایان ب چ زمان ک
 دوان، هر ب و زمانش وان یان تیادا دوترای و ب ب
 چاوکردنی پاشخانی ئتنیکی و ئایینی، پشوازی ل هـ موو مندا ک
 کرا. ل و ات کی و کو ئمریکا و کچ فیدراسی نی سشالیست
 فینلاندی کان و هـ نگاری کان و ئکرانی کان و لیتوانی کان
 هـ بوون، ئاواش ل قوتا بخانی ی کشممان مندایان کان ب زمان کانی
 فینلندی و هـ نگاری و ئکرانی و لیتوانی وان کانی سشالیزمیان
 ب و زمان زگماکی خیان د خوند. (۴) مندایانی کرکار
 سشالیست کانی ن و ئ و قوتا بخان ب یاخیوو د سز کان، کچان
 و کوانی ئای سوور، ششگ بچک ل کان، ششگ رانی دوا ژ،
 سشالیست بچوک کان، یاخیوو سوور کان، هاو یانی ن و قومات،
 ناو ز د د کرد و ئمان ئ و ناوان بوون ک ل و مندایان
 نرابوون. مایک جیمس ل انانی کت ب ب ها و مژووی ک
 پر فیسر کینیت تیت لبامدا دت " مژوونووس و مام ستا
 ب رزواری کان نگ هـ رگیز هیچ شت کیان ل س ر ئم هـ و
 پ رو رد یی حیزی سشالیستی ئمریکی ن بیستت، بام ئ و دت
 چیر کی پداگری ئ و سشالیست خشویست و خاون ویزدانان مان ب
 دگت و د یا نوسیت مندایان ل ئایدی ل جی س رمای داری
 زگار بکن. " (۵) ل لرو ئ و مان ب وون د ب ت و ک فلس ف
 س ره دانی ئم بزووتن و ی، چینای تی و دژ س رمای داری.
 هرچ ند اب رانی ئ و بزووتن و ی د یانویست لانی کم ل
 پ رو رد یی کی سشالیستان و دوا ژ کی ووناک د ست ب ر بکن،
 بام ب داخ و ئ و بزووتن و ی ل و ج وه ر گرنگی سشالیزمی
 زانستی بئاگا بوو ک مارکس و ئنگس هـ ر ل و س رد م خریکی
 د ا شتنی بناغ کی بوون. مارکس و ئنگس هـ ردووک پ یانوا بوو ک
 ململان ی ک مای تی و سیاسی و ئابووری کانی ن و گ م گ
 چینای تین و ل ن و بردنی چوسان و ست می ب رزواری ت نها و
 ت نها ل گ ی ب رپاکردنی ششی سشالیستی چینی کرکار و
 م یس ر د ب ت.

بند ماکان یان مانیفست

مانیفستی ئم بزووتندو سشالیستی بریتی ل د خا یان د نامژگاری ک وک بندمایکی فربوون ئشی ل سار کراو. نامژگاری سشالیستی کان ئمانن :

۱- هاوو یانی قوتا بخان کت خش بویت، چونک دواتر ئو هاوو یان د بند هاوکارت ل ژیان.

۲- حزر ب فربوون بک، چونک فربوون خواردنی عقق. سوپاسگوزاری مامستا کت بک وک سوپاسگوزاری دایک و باوکت دکی.

۳- هه موو ژرکت ب ئنجامدانی کرداری باش و کاری ب سوود، پیرز بک.

۴- نر ل پیاوچاکان بگر، خش گوشتار ب لگ هه موو خک و ملکچی هیچ کس م ب.

۵- نر قت ل کس ببتو و نر زمانی خراپ کاری بکار مهه ن. ت ل کس م ککر و. ب رگری ل ما فکانت بک و دژ ب ستم بوست و.

۶- ترسندک م ب. هاوو ی مر ف ب تواناکان ب و دادپرو ریت خش بویت.

۷- بیرت نر چت هه موو شتکی باش ل م سار زوید ب ره می کارکردن. ک خشی ل و شت باشان ببینت بئوی کاری تیا یاندا کردبت؛ ئوو پارووی کرکاران ددزت.

۸- چاودر ب و بیر ل دزیندوی استی بکر و. بوا ب هیچ شت م م م ک ک پچ وانی ژیری بت؛ ن خت و ن ک سی تریش فریو م د.

۹- پتوان بت ئ و نیشتما ن ک ی خ ی خ ش بو ت، د بت قی ل میل تانی تر بت و، یان ئاوات خوازی ج ن گ بت، ک خودی ج ن گ بریتی ل پاشما و کانی ه م جیی ت.

۱۰- ئوم دی ئ و ئ ژ بخواز ک ت وای ژنان و پیاوان ها ون شتmani نازادی ی ک س رز مین بن و ه موو پ ک و و کو خوشک و برا ژیان کی پ ل ناشتی و پرشنگدار بژن. (۶)

The Williamsbridge Socialist Sunday School

ئم ئام ژگاریان، یان بند مایانی ک وک مانیفست ی ئم بزوتند و ی اگ ی تراو، جگ ل لای ن پ رو رد یی ک ی ک دور ل ه ر ج ر تروانین کی نا ئینسانی، لای ن کی س سی ل جیشی ل خ گرتوو ک مندا ان ه ستی متمان کردن ب خ یان لا ب ه ز د بت و ک سای تی کی بتوانایان ل ب ره م د بت تا بتوانن ل دوا ژدا ب رپر سیار تی ئا و گ ی م ژووی گ و ر ل ئ ست بگرن. ل ر ش نا بت ئ و خند نازانستی و دژ مارکسیستی نادید بگرین ک پ یوای مندا انی ک متر ل ه ژد سا نا بت ب ه ی ج ج ر ک د ر گیری هیچ ئایدی ل ژیی ک بن و د بت خ ریکی س رگ رمی جیهانی مندا انی خ یان بن، چونک ئم ت و انین ک ن پ رست د زان ت ف ره نگی دژ ئینسانی ب ر ژوازی چن گاریگری ل س ر مندا ان و بیر کردن و ی مندا ان داد ن ت، ئاواش دیان و ت ب و پاسا و گری ل

س‌شالیست‌کان بک‌ن و ن‌ه‌ن‌مندا‌ان ب‌ ئای‌دیا و باو‌ی
ئینسانیان و پ‌شک‌وتووخوازان پ‌رو‌رد بک‌ن.

ب‌ن‌ون‌ت‌و‌ی بوون

ئ‌گ‌ر ل‌ س‌ر‌تادا ماری گ‌ری کا‌ت‌ک د‌ستی ب‌م بزووتن‌و‌ی کرد
ت‌نها مندا‌کی‌خی و مندا‌کی‌تری و‌کو‌خو‌ندکار ه‌بوون. ب‌م‌ام
دوای نزیک ب‌ بیست سا‌، ۱۲۰ قوتا‌بخان ل‌ بیست و‌اتدا د‌ست‌کار
بوو‌بوون. پ‌ب‌پ‌گ‌ش و پ‌ر‌س‌ندنی ئ‌م بزووتن‌و‌ی، ج‌گ‌ ل‌
مندا‌ان؛ دایکان و باو‌کانیش د‌ستیان کرد ب‌ چوون ب‌ ئ‌و
قوتا‌بخان‌ی ب‌ ف‌ربوونی ب‌ماکانی س‌شالیزم. ل‌ سا‌ی ۱۹۲۱
ژمار‌ی ب‌شداربووی ئ‌م قوتا‌بخان‌ گ‌یش‌ت‌ دوانز‌ ه‌زار و
پ‌نج‌س‌د ک‌س‌ک‌ ب‌س‌ر ن‌و‌د و ش‌ش قوتا‌بخان ب‌پانتایی سک‌ت‌اند
و باکووری ب‌ریتانیا و ل‌ندن. ل‌ ئ‌مریکاش ب‌ک‌مین قوتا‌بخان ل‌
ی‌کی ئازاری سا‌ی ۱۸۸۰ ل‌ نیوی‌رک ه‌ات‌ دام‌زراندن و ۳۰
خو‌ندکاری ه‌بوو. پاشان ویلای‌ت‌کانی شیکاگ‌ و فلادیل‌ف‌اشی گ‌رت‌و‌.
سا‌ی ۱۸۸۸ ش‌ش مام‌ستا و نزیک ب‌ ۱۵۰ قوتا‌بی چوون‌ قوتا‌بخان
س‌شالیست‌کان. حیزبی س‌شالیستی ئ‌مریکی پشتیوانی‌کی گ‌ور‌ی
ئ‌م بزووتن‌و‌ی بوو و ل‌ ماو‌ی بیست سا‌دا نزیک ب‌ ۱۰۰
قوتا‌بخان‌ی ل‌ ۶۴ شاری ۲۰ ویلای‌ت دام‌زراند. (۷) ناب‌ت‌ ئ‌و‌ ب‌
ه‌ن‌ بزانی‌ن ک‌ ت‌واوی چالاکی‌کانی بزووتن‌و‌ی قوتا‌بخان‌ی
ی‌کش‌ممانی س‌شالیستی ب‌ریتانی، کاریگ‌ری گ‌ور‌ی ه‌بوو ب‌س‌ر
بزووتن‌و‌ک‌ ل‌ ئ‌مریکا و ت‌نانت‌ ب‌او‌کراو‌ و ئ‌زموون‌کانی
ه‌س‌و‌اوانی ب‌ریتانی ل‌ل‌این ه‌س‌و‌اوانی ئ‌مریکاو‌ ل‌ ب‌رچاو
د‌گیران. کر‌کارانی قوتا‌بخان‌ی ی‌کش‌ممانی س‌شالیستی ئ‌مریکی
گ‌شتی ب‌ریتانیان د‌کرد و چاو‌د‌ری چالاکی‌کانی ئ‌و بزووتن‌و‌
پ‌رس‌ندوو‌یان د‌کرد و ل‌گ‌ان‌و‌یاندا ب‌ ئ‌مریکا؛
ئ‌نجام‌گیری‌کانیان د‌خست‌ و‌و. (۸)

ئ‌م بزووتن‌و‌ چینای‌تی‌ی گ‌ل‌ ئ‌دیب و نووس‌ری پ‌و‌ پ‌یو‌ست‌بوون
و‌ک‌ ابینترانت‌ تاگوور، ئ‌سکار وای‌د‌، نیک‌ک‌ای گ‌گ‌ و ئ‌بت‌ن
سینک‌ل‌یر. (۹) ل‌د‌ر‌و‌ی ب‌ریتانیا و ئ‌مریکاش ئ‌م بزووتن‌و‌ی
پ‌ر‌ی س‌ند و فراوان‌بوونی ب‌خ‌ی‌و‌ بینی. بزووتن‌و‌ی کر‌کاری ل‌
و‌ات‌کانی ئوسترالیا و ک‌ندا و نیوزی‌ل‌ند و ه‌نگاریا و بولگاریا
و سویس‌راش توانیان د‌رگا‌کانی خ‌باتی‌یان ل‌س‌ر ئ‌م ئ‌زموون‌
گ‌رنگ و م‌ژوو‌یی بک‌ن‌و‌ و سوودی ل‌ ببینن.

ئاست‌نگ‌کان و دژ‌کردار

لښکونکي به رپاکړنې ته هم بزووتنه وو مږنې چينايي تپي، هر لښکر ته تاو لښکونکي کم مټې ناسته نگدا به وو او بڼو؛ که ډېر گړتيرينيان ته مانې:

يک: که مې که لويې لي خوښندن و وانې وتنه وو. ته مېش هر لښکر دابن کړنې جگای گونجاو تا پټ او و کتب و تختې ش و پټ نووس و .. تاد د گړتې و که کاريگري نه گټي هېو بڼه سر ته واوي پر سې بزووتنه وو که.

دوو: د ستکورتي و نه بووني بودجې تايېت و دارايي شايستې تا ته بزووتنه وو بېتوانېت تا مانجې کاني خې بېکېت.

سې: نه بووني مام ستاي پويست. ته وانې هېوون زېر بېيان ژناني خې بېخش بوون و ته وانېش شېش ته لښکر قوتا بخانې ناسايي وانېيان د وتو و و ته نه يک ته ژيان لښکر هېفت هېو وانې کاني سې شاليزم لښکر کشممان بڼه و و کات لښکونکي خانې وادې کاني بڼه سر بڼه.

چوار: مېته دې بڼه نام ته ژي کاري بزووتنه وو که ته وو بوو که دې بوايې سې رجېم مام ستاکان لښکر شوې نه که بڼه و تا پر گرامې خوښندنې وانې داهاتوو تا ماد بکېن. ته مېش ماندو بوونې کي زېر و کاتې کي زېري دويست و که شېکي تا قې تېرو کښې بې مام ستاکان دروست کړدوو.

پنج: وکچېن مارکس و سې شاليزم هېرشيان کراو ته سېر، تاواش ته م قوتا بخانې که وتنه بېر هېرشې د سې تداراني بېر ژوازي. ساې ۱۹۰۸ زې نيېرک تايمز؛ سکاې لښکر قوتا بخانې بېر پارک ته مار کړد بې بيانوي ته وې گوايې ته و قوتا بخانې ق و کينې چينايي تي بې او دې کات و.

شېش: پېليس وېک پارزېري د سې تې سېرمايې، ته واوي خاوې با خاڼې کاني شار کاني تا گادار کړد بڼو که با خاڼې کانيان بې قوتا بخانې کان نه دېن بېکړ.

حوت: لښکر و حيزي سې شاليزم شدا خڼې گرانېک پېدا بوون و دې يانوت مارکس و ته نگېس پشتيواني ته و قوتا بخانېيان نه کړدوو و ته م بزووتنه وو بې زياتر سې زداريې بې سې شاليزم و بزووتنه وو يکي لوازي.

هېشت: جېنگي جيهاني يکېم و مللانه ناوځيې کاني پېيوست بې و جېنگې ما وېرانه کړ، زېر بې يکې گورې لښکر بزووتنه وو

قوتا بخانن کانی یېکش ممانی سشیالیستی دا. دس ا تدارانی س رمای
ژمار یېکی زری ه سو اووان و مام ستایانی سشیالیستی خست کونجی
تاریکی زیندانن کان، یانیش ناچار بې خشاردنن و کران.

ن: له ه مووی ناخ شتریش سرباری ب رگریکردن و ج سار ت نواندنی
ه سو او و مام ستا سشیالیست کان، ب مام له خ پشانندان و
نمایش کاند ک وتن ب ر لندان و پ لاماری د س سات و نازاردانی
ج ست یی.

ئیر ب وجر ب ر ژروزی ت ق لای ز ریدا تا پاش کش ب و بزوتن و
چینای تی بکات و ل م ه و ویدا توانی س رک وتن کی تری م ژووی
ب خی ت مار بکات ئ ویش ب هی نا کخراو بوون و دووربوونی چینی
کر کار ل سشیالیزم و مارکسیزم. جی خ ی تی ل ر دا دوا قس ی
قوتا بی کی قوتا بخانن ی ی کش ممانی بر کلین ل شاری نیوی رک
بخ ی ن ب رچاو ک ب باشتین شو گوزارشت ل جیاوازی ن وان
ب ها کانی خو نندن ل ه رتک قوتا بخانن ئاسایی و سشیالیستی کاند
د کات. " قوتا بخانن ی ی کش ممانی سشیالیستی گ ل شتی ف ر کردم ک
ه رگیز ل قوتا بخانن ی گشتیدا ف ریان ن د بووم. ف ربووم ه ستی
دروستم ب رامب ر ب ها و ک نام ه ب ت. ئ گ ر سشیالیزم مانای
ه سکردن ب خ ش ویستی ب ت ب رامب ر س رجم مر قای تی و ئار زووی
ئ و ب ت یارم تی مر ف د ت ن گ کان بد ی ت، ب د زین و ی گ ی ک
تا ل داها توودا ئ سوود و بختیار ب ن، ک وات من ک س کی
سشیالیستم. " (۱۰)

نځام

نځاستا دواى تڼپڼو بوونى سډد يک بسډر نځم بزووتنډو، نځم قوتا بخانځى يککش ممانى سډشاليستى بڼگ يک لښر بڼر فراوانبوني بزووتنډو چيني کرکار و ځځى سډرکى چپ و سډشاليست کان لځ ځيانى کځم ځځى سډرتاى سډد ي نځزد هځم لځ نځوروپا و نځمريکا. نځم قوتا بخانځى ځځ نځدانډو ځځواستى ځوون و ئاشکرا بوو؛ بڼ ځځخلاقى سډشاليستى و پڼيو نځى نځوان ځځخراوى سياسى و پڼځځکانى کځم ځځ. نځم بزووتنډو يځ سډرتا گځرچى لځ شارک و لځ تڼها دوو ځوځندکارډو دځستى پځکرد، بځځام دواتر تځش نځى کرد و زځربى شار و وځاتځ جياجياکانى گرتډو و بوو بڼ بزووتنډو يځى کى بڼ هځز و تڼنانت سياسى گرنځيش لځ مځووى بزووتنډو يځ کرکارانى جيهان. بزووتنډو يځ قوتا بخانځى يککش ممانى سډشاليستى بڼشک بوو لځ فځره نځى رادیکا ي پڼر سډدوو کځ جځ لځم بزووتنډو يځ، چځندين ځځځنام ي ځځځان و يان و کځ و فيستيځا و نمايشى لځځ دځگرت. لځگځ پڼر سډد ي زياترى نځم بزووتنډو يځ و هځروها سډربارى بوونى چځندين ئاستځنگ و کځش ي تځکنيکى و دارايى، سډرما يځداران ترسيان لځنځشت و کځوتنډ هځرش و سډرکوتى نځم بزووتنډو يځ و سډرځنځام پاشکځشيان بڼو بزووتنډو يځ چينا يځتي ي کرکاران کرد.

ځځدځر و سډرچاوځکان

(۱) شارتىي کان بزووتنډو يځى کى چيني کرکار بوو سا ي ۱۸۳۶ سډريه ځځدا و لځنځوان سا ي ۱۸۳۸ تا ۱۸۴۸ زځر چالاک بوو. ئامانځى نځم بزووتنډو يځ بڼدځسته ناني ما فځ سياسىي کانى چيني کرکار و نځ تڼريت ي نځو چينځ بوو. شارتىي کان ناوى ځځيان لځ پڼيماننام ي ځځځکځو و ځځرگرتو و کځ هځر شځش ئامانځ سډرکيځک ي نځو بزووتنډو يځ تځدا يځ.

(۲) فيدراسي نى شځسيال ديموکرات، يځک مين حيزبى سياسى سډشاليستىي لځ بڼريتانيا کځ لځ لايځن ه. م. هايندمان وځ دام زراو و يځک مين کځ بوونډو يځ دام زراندى ځځى لځ ۷ ځوز يرانى سا ي ۱۸۸۱ بځست و نځوان ي پڼيو سډوون بڼو حيزب بڼريتيوون لځ وليځم مځريس، جځرج لانسبځرى، جځيمس کځنځى و ئيليانځر مارکس. بځځام فريديک نځنځلس ځځتى کردډو پځتيوانى نځم پڼرځځ يځ هايندمان بکات.

(۳) مانگرتنی چاند هزار کرکاری بندر لاندن ل هاونی سا ۱۸۸۹ دستی پکرد ل ئنجامی داخواری کرکاران ب باشرکردنی هومرجی کارکردن و زیاد کردنی هقدست. هرچند ئوکات تنها ۵% سدا پنچی کرکاران ل یکتیی کرکاریکان کخرا بوون، بن تیستی ابر و هسو او کرکاری توانی هریک ل جان برنس و وی ترن و ئیلیانر مارکس و هایندهمان و جیمس هاردی و هنری شامپین بهندت پشت ئم مانگرتن و باوکر او یکی فرمی یان نیمچ فرمیش بناوی ز لیر ئیلکتار وکی زمانهای ک میتی مانگرتن، باو بکنو. سرتا ۵۰۰ کرکار پیواناین دستپکرد و دوایی پرری ساند ب بندرکانی تر و بوون ب ۳۰۰۰ مانگرتوو. یکتیی کرکاریکانی ئوسترا یا ۳۰۰۰ سی هزار دلاریان نارد ب پاپشتی مانگرتن و ئمش بوو ب هز و گوکی ب تین. دوا پنج هفت مانگرتن ب سرتکوتن گشت و سرجم داخواریکانی کرکاران ب دیهات. ئم سرتکوتن بوو ب هوننی ئوی ک کرکارانی بریتانیا وو ل کخراو بوون بکن.

https://en.wikipedia.org/wiki/Socialist_Sunday_School -8&6&4

[/https://againstthecurrent.org/atc071/p1985](https://againstthecurrent.org/atc071/p1985) -10&7&5

- 9

<https://www.currentaffairs.org/2020/08/the-past-and-future-of-the-socialist-sunday-school>

که خهون ده بته و نه، که خهون ده بته شاعر. . ئه ديب نادر

هه وسته يهك له سهر و سته يهكی تری ئه زموونه شیعریه کهی (سه باح ه نجه ر)

***شیعر و خهون**

ئه زموونی هه موو شاعیرك بچه ند و چوون خهون گه مار ی ده دات، و و ای ئه وه یش هه موو شیعرك تا ئه و اده یه له خهوندا نه چوه تاكو

خوځنهر وا ههست بکات خهوتووويه که و له بریي خوځندنه وه خهون ده بینځ،
خهونی به پیت و فهځ ده بینځ، که ځهنگدانه وهی ژيانځکی پځ چالاکی و
کامځه، ژيانځک که تژییه له هه موو ځهگزه کانی ههځکردن، ژيانځک
(بځده نگی دهځنځته ده نگ) و هځنده ځاسته قینه و بهر ههسته
(حه کایه تی مردن) له تانوپځیدا که مځک له هه کایه تی "ژيان درځتره".
جا له بهر ئه وه شيعر به سروشت وه کو خهون له دوو ناواخن پځکها تووه،
یه کځکیان دیاره، ئه وی دیشیان نادیار، ناواخنه دیاره که ساختومان و
په یکه ره ی شيعره که یه که وشه هه ځی ده چنځت، یانی واقعیه
دهر هه کیه که یه تی، به ځام ناواخنه نادیاره که بهرجهسته نییه، به ځکو
وځنه و ئیماژ و سیمبوځا ده یځسکځنن، له ځځگای ئه مانه وه یه په ی پځ
ده برځت که وشه کان له واقعی دهر هه کیه وه ده یقځزنه وه و دنیا یه کی
نا بهرجهسته، وه ځځ درکځنراوی پځ ئافه ریده ده که ن. که واته شيعر،
ههروه کو کځیريچ ده ځځت پځویسته با به تځکی یه کگرتووی هه ځت و پځک
هاتځت له دیار و نادیار، که به شځوه یه کی سځزدارانه درک پځبکرت
و به شځوه یه کی سځنتیمځنتاځانه یش پځش بکه وځت و یه کځک له
کارفرما کانی ئه وه ځت که واقعی دهر هه کیمان له بهرچاودا
ده وځمه ندر بکات. بځگومان، مادامه کی شيعری جیددی به دوو ځهه ند
مه حکوومه، با بزاین داځ مانای ځی له کو ځه ځده گوځزنه وه و چځن
ته ماشای گځتی ده کات و هاوکات چځن ده بځته به شځکی دانه بځاو لځی؟
له و جوانیانه ی که دایان ده ځنځت و به پځی ولیم ځای به
به هاگه لځکی گرینگ بارگاوییه و له و سه رسووځمانه دانسقانه ی که
ده یان به خشت و له و ځنانه ی که ده ستکاری سروشت ده که ن و به شانازی
و فیزه وه تځیده په ځځنن و له و گوزارشته یشه وه که پرده له ځووی
خه م و په ژاره و کځفانه مرځیه کان هه ځده ماځن ونه مرییان
پځده به خشن، یان له و ورده ځشی و ئځخرنانه ی که قووځاییه کانی
بنیاده میان لځ پځاوپځ ده بځت؟ چی له و شتانه دځت که شيعر ده بځته
جیهانیان، بځگومان با به ته کان و ئه زموونه کان هه به ته نیا نابنه
تځپځگرافیا یه ک له کاغه ز، تځپځگرافیا یه ک له زمان و خیاځا و ههست
و سځزه کان، به ځکو ده بنه هزر، ده بنه شتی بهر ههست و بځن ده کځن،
ده ستیان لځ ده درځت و هه ستیان پځده کځت، ده بینرځن و چځژ و
له زه تیان لځده کځت. جا ئا لځره وه یه که شيعر مانا به جیهان
ده به خشت، ئه ویش به دهر خستنی ئه و پځوه نندیانه ی که هه ن و پځشتر
درکمان پځنه کردوون. به ځگه نه ویستیشه که به بځ په یوه ندی نځوان
شته کان ئه و جیهانه ونده بځت، جیهانځکی ونیش خودانی مانا نییه.
شيعر پځویسته وه کو بنیاتنانی ئه و دنیا یه وا بځت که مرځف - خوځنهر
له ناکاو ده که وځته ناوی و هه موو شتځک بځی مځکه، پځشتر
نه دیتراوه، حه په سځنهر و داکا سځنهره، وه ځځ داځ هه موو شاعیرځک

ده کارکت تهو دنیایه بنیاد بنکت؟ یان له باشتړین حاکمت و باردا ه نکه شاعر بکهو ته میانی دوو دنیاوه، که نه ته مهیه و نه تهو یشه، به ام "تهو" ی خو نه ر دوو چاری پشوی و شیرزه یی ده بکت و نایه وکت له شو نکتدا تهو و قه تیس بم نکت، واتا گیر دهی دکتکی سایکوت جی تهو تکت ده بکت که ئاتاجی بهو به بکت به سهریدا بازیدات و خکی ل قوتار بکات.

شاعر له بهر تهو مرقت، به پی نیما ی شیح، له سهرزه ویدا مه حکومت به هموو شکت و پیو یسته به تهو مونیکات، که واته تهو مونو نه، یان دوو باره کردنهو تهو مونو نه کانه، به بتهو تهو تهو مونو نگه رای ی بکت و همیشیش به پرسه کت مه لایه تی و ژیا نییه کانهو پیو نندیداره، له ژیان خیهو سهرچاوه ده گرت و به هی تهو یشوه مانا و وکتنه ج راو جره کانی خکی ده ئافر نکت و ده سه لکت په یدا ده کات، "کتکتکه فرمکت داده تکت" پتر لهو تهو که فنکت مکت لکت ژیا ی ئاوه ر بکت، فنکت مکت لکت ژیا ی کت تهو گهر بشکت تهو ده سته وازه یی گاستن باشلار وه ر بگرین، هه گری درهوشانهو تهو کی ناوه کییه، تهو درهوشانهو تهو کی دیدکتی "فیژن" ناوه کیانه لکی به ئاگایه و ده ری ده بکت. دیاره تهو مون هه وکتکی سهروم ه بکت سه پاندنی خود به سهر بابته دا، ده نگی دیار و به رجه سته ی ئیندیفیدوا ه، پیو نندییه به ده روونهو، به کت مه لگاوه، به مژووهو، که واته بهم پییه شکتکی خودیه، به ام یه ککت که له هه نده کانی پیو نندی، یان په یوه نندی کردنه به ده رهو تهو خیهو، یانی لهو تهو مونو نه خودیه لاده پسکت و ده چته چوارچیهو تهو مونو نکتکی مرکییهو. بکت گومان نو بوونهو تهو تهو مونو، نو بوونهو تهو شوازی ده ربکتین، نو بوونهو تهو هه وکتستی شاعیر به ران بهر به ژیان، چکتی زیاتر و توانای زیاتر و وزه و تر په ی شاعیری دهو هه مه ند تر به به ره مه کانی ده به خشن. نیما ی شیح له شو نکتدا ده بکت: نو بوونهو تهو ئمه، په یوه سته به نو بوونهو تهو پیو نندییه کانمان له گه لاه تهو شتانه ی که پننه تاریکه کان له بهرچاوماندا بکتشن ده که نهو. به مئاوایه شاعیری داه نه ر په یوه نندی نو له نوان شته کان و مرقت له لایه ک و له نوان شته کان و مرقت و جیهان له لایه کی ترهوه به رقه رار ده کات، چونکه هه میشه مه به سکتی خکی له نو بوونهو ده به دیکات و به پی پکتا فالیریش شاعر بهر له هموو شکتکت بانگ شکتکه بکت بوونگکتین. به گشتی شاعر به ته نکهوه هاتن و پهره پی دانه به ژیان، جره کت بهر کتیه کی تهو سهرسوو مانانه یه که خودئاگامان ده وروژ نکت و لهو دهووری ده خاتهو که به خواووی پی بمکتتهو. به گوهری تکتفکرینی گاستن باشلاریش، تهو جیهانه ی که تکتیدا ده ژین هه مان تهو جیهانه نییه که بیری لکتده که ینهو، له بهر تهو ئاتاجمان به هه لکتنه لکی، زکتربه ی جاره کان جکتگا بکت

هه ٬اتنه کانی شاعیر و ٬٬گه کانی نووسینه، له ٬استیشدا لهو دنیا یه هه ٬٬د٬ت که ٬٬برت ٬٬د ٬٬بر ٬٬خت ٬٬لهو باوه ٬٬ه دا بوو که فره د٬نده و وه حشه تناک و خه م٬که، ئه و شو ٬٬نه نییه که ئه و ت٬یده هزر ٬٬ت، ٬٬به زه ییه، له ٬٬ته یددا هه ست به ناکام ٬٬تی و گومگه شته یی ٬٬ Alienation ٬٬ ده کات، ده نووس ٬٬ت، نووسین ئه رکی ئه وه ده بین ٬٬ت که ک٬مهک و هاریکاری بکات هه تا بهرگی ئه و وه حشه تناکی و د٬نده یی و توندوتیژییه بگر ٬٬ت، ئیتر دنیا یهک به وشه ده ئافر ٬٬ن ٬٬ت که ت٬یدا هه ست به کام ٬٬تی و هه بوون و بایه خی خ٬ی ده کات و ههستی غه وارهی و ئه یلیه نه یشن ت٬یدا ده ٬٬ه و ٬٬ته وه، دنیا یهک به ره نجامی ت٬ه زیننی خ٬یه تی و په ی به وه ده بات که ی ٬٬ت ٬٬پیا که ی خ٬ی د٬زیووه ته وه و ئیدی هه رگیز ٬٬ویست به وه ناکات ل٬ی هه ٬٬ب ٬٬ت.

٬٬گومان شیعر هه میسه له هه ٬٬ه تی خ٬یدا یه، هه میسه له گو ٬٬ و تینه به راییه کانی خ٬یدا یه، هه میسه خاوه نی وزه و تین و گوژمه سه ره تاییه کانی خ٬یه تی، له لایه نی هه ٬٬چوونه کانی شییه وه، ده ستاو ٬٬ژ که ٬٬ مه عریفه په یدا کردن و که شفکردن هه روه کو ٬٬٬ ج٬٬ گاروودی جه ختی ل٬٬ ده کات ته وه، له وانه یه شایه تحا ٬٬ی خه ون ٬٬ک ٬٬ت، یان خ٬ی خه ون ٬٬کی خ٬ش و ناوازه ٬٬ت و چند ساته وه خت ٬٬ک وه رگره که ی له ک٬ژان و خه م و په ژاره ومه یه نه تییه کانی ٬٬٬ تین ٬٬تی ژیان دوور بخاته وه و لهو د٬زه خه یش دووری بخاته وه که له ده ورا نده وریدا به رجه سته کراوه، ٬٬٬ گاش نه دات خو ٬٬نه ر شته جیددییه کانی خ٬ی له یاد بکات، ٬٬ویستیه هه میسه ئه رکی ئه وه ٬٬ت د٬ی به ئاگا به ٬٬ن ٬٬ته وه، شته له بیرکراوه کانی به ٬٬ن ٬٬ته وه بهر دیدی زه یینی و زیندوو ٬٬تی بکات به خه س ٬٬ه تی و قوو ٬٬اییه کی تازه له ناخیدا به ٬٬ووناکیی بگه یه ن ٬٬ت، ٬٬ ئه وه ی شادییه ٬٬سته قینه کانی ئه و چرکه ساتانه ببین ٬٬ته وه که ت٬یدا سه رقا ٬٬ی خو ٬٬ندنه وه یه، چونکه ٬٬ ئه و دهق ئاو ٬٬نه یه که ته فاسیله کانی بوون ٬٬بوونی ئه و ٬٬٬ شنده کات ته وه، یان ده ٬٬ته ئه و شو ٬٬نه ی که له هه موو شو ٬٬ن ٬٬ک زیاتر ٬٬ خ٬ی ده گه ٬٬٬ ت٬یدا، ئینجا ٬٬ دنیا یهک عه ودا ٬٬ ده ٬٬ت که له ده ورو به ریدا یه. ئه و دنیا یه ی مر ٬٬ف شه یدا یه تی خودی ئه و مانایه یه که په یج ٬٬ری گه ٬٬ان و د٬زینه وه ی ده کات، نهک هه ر ته نیا له ژیا ندا، به ٬٬کو له سروشت و ئه دهب و خه یا ٬٬ا و خه ونه کانی شدا. ده ش ٬٬ت ٬٬ ئه وه به دوا ی مانادا بگه ٬٬٬ ت هه تا له وه وه مانایه کی ٬٬ به ٬٬ست به بوونی خ٬ی سه رچاوه بگر ٬٬ت، چونکه نزیکبوونه وه، یان ده سته بهر کردنی مانا وه کو ئه وه وایه له بوون نزیک ٬٬ته وه، یان بوونی خ٬ی ده سته بهر بکات.

ئهم ده ست ٬٬که ژوورچه یه کی کورته تا به ه ٬٬یه وه بتوانین ئامازه به وه بده ین به ش ٬٬ک له شاعیرانی هه شتا کان و نه وه ده کانی ش هه و ٬٬ی ئه وه یان دا له ٬٬گای ئه زموونگه راییه وه ش ٬٬واز ٬٬ک بد ٬٬زنه وه له

کاریگه‌ریه‌کانی شیعی ترا دیسی نیی و ش‌وازی با‌ادهستی پ‌ش‌خ‌یان
 بیان‌ه‌خس‌ن‌ت، به‌ام له‌به‌ر‌ئه‌وه‌ی‌ئ‌م‌ئ‌زم‌وون‌گه‌راییه‌د‌وا‌ج‌ار‌بو‌و
 به‌که‌که‌ه‌و‌ئ‌ام‌ان‌ج‌ئیدی‌نیشانه‌ی‌خ‌ی‌ن‌ه‌پ‌کا، ب‌گومان‌ه‌موو
 شت‌کی‌ه‌نایه‌دی‌ته‌نیا‌شیعی‌جیا‌واز‌ن‌ه‌ب‌، ده‌نگی‌ز‌ربه‌یش‌ن‌ه‌بو‌وه
 خودانی‌تایبه‌تمه‌ندییه‌کی‌نا‌وا‌زه‌و‌ه‌ر‌له‌نا‌و‌جا‌وجه‌ن‌جا‌یی‌ده‌نگه
 ته‌قلیدییه‌کان‌دا‌قه‌تیس‌مان‌و‌به‌د‌و‌ای‌خ‌یا‌ندا‌سه‌دایان‌به‌ج‌ن‌ه‌ه‌شت.
 یه‌ک‌ل‌له‌و‌نا‌وانه‌ی‌که‌تا‌به‌ح‌ا‌د‌و‌ور‌و‌نزیک‌له‌و‌ته‌قه‌ل‌لا‌و‌ک‌ش‌شه
 سه‌روم‌ه‌و‌ئ‌زم‌وون‌کی‌سه‌رن‌ج‌اک‌شی‌ن‌ه‌نده‌شیعی‌یه‌که‌یه‌و
 ه‌ه‌وه‌سته‌ی‌خ‌و‌ندنه‌وه‌ب‌خ‌ی‌ده‌سته‌به‌ر‌ده‌کات، ئ‌زم‌وونی‌(سه‌باح
 ه‌ن‌ج‌ده‌ر: 18/11/1965_ه‌ه‌ول‌ر)ه‌، چونکه‌له‌سه‌ر‌ه‌وت‌کی‌تایبه‌ت‌به
 خ‌ی‌ده‌وات‌و‌ده‌نگ‌کی‌زا‌ا‌له‌ئ‌زم‌وونه‌شیعی‌یه‌که‌ی‌س‌کا‌وه‌و
 توانیو‌تی‌پشت‌له‌و‌ئ‌زم‌وون‌گه‌راییه‌ب‌کات، که‌سه‌رقا‌یییه‌کی‌ز‌ری
 نا‌وه‌ته‌وه‌و‌به‌رده‌وام‌-یشه‌. دیاره‌ب‌ئ‌و‌ئ‌زم‌وون‌گه‌راییه‌ن‌ه‌بو‌وه‌به
 ئ‌ام‌ان‌ج‌، به‌کو‌بو‌وه‌به‌ده‌ستا‌و‌ژ‌ب‌خ‌د‌زینه‌وه‌، ب‌ه‌ه‌گرتنی‌ده‌نگ
 و‌ئ‌زم‌وونی‌تایبه‌تمه‌ندی‌خ‌ی‌ئ‌م‌شاعیره‌ه‌ر‌له‌ق‌نا‌غه
 به‌راییه‌کانی‌ئ‌زم‌وونه‌که‌یه‌وه‌د‌والیزم‌ک‌به‌فه‌زای‌شیعه‌کانییه‌وه
 به‌ر‌چا‌و‌ده‌که‌ون‌، یان‌د‌و‌و‌ئ‌اقاری‌و‌د‌و‌و‌و‌به‌رییه‌ک‌ده‌خ‌نه‌و‌و‌،
 یه‌ک‌کیان‌تا‌ب‌بی‌و‌ون‌و‌خ‌به‌ده‌سته‌وه‌دا‌و‌و‌ئه‌وه‌ی‌دیشیان‌تا‌ب‌بی
 ل‌ا‌، سه‌خت‌و‌خ‌به‌ده‌سته‌وه‌نه‌دا‌وه‌، که‌ئ‌میش‌له‌وه‌وه‌سه‌ر‌چا‌وه‌ی
 گرتو‌وه‌که‌به‌مه‌عریفه‌یه‌کی‌که‌می‌تی‌ریبانه‌ی‌زمانه‌وانییه‌وه‌ه‌و‌ی
 دا‌وه‌خ‌ی‌له‌و‌واژه‌نامه‌سنوور‌به‌ند‌و‌دیاری‌کرا‌وه‌ی‌ن‌ه‌نده‌که
 بدز‌ته‌وه‌و‌ه‌و‌ی‌به‌زاندنی‌سنووری‌زمانی‌دا‌وه‌، ب‌گومان
 ه‌میش‌یش‌ه‌و‌ه‌کانی‌ئ‌ام‌ان‌ج‌خ‌یان‌ن‌ه‌پ‌کا‌وه‌و‌ته‌موژ‌یه‌خ‌ه‌یان
 پ‌گرتو‌وه‌، ج‌گه‌له‌وه‌فه‌ره‌نگ‌کی‌ب‌سنوور‌و‌پ‌ل‌ن‌نه‌کرا‌وی‌کردو‌وه‌به
 ده‌ستا‌و‌ژ‌و‌که‌ره‌سته‌ی‌مامه‌ه‌کردن‌ب‌نووسینی‌شیعر‌و‌به‌رده‌وامیدان
 به‌ئ‌زم‌وونه‌که‌ی‌که‌تا‌اده‌یه‌ک‌که‌مه‌کی‌ئه‌وه‌ی‌کردو‌وه‌ه‌نگ‌کی‌تر‌به
 پال‌ته‌شیعی‌یه‌ل‌کا‌یییه‌کان‌به‌خش‌ت‌و‌ئ‌اس‌یه‌کی‌دی‌به‌و‌هاما‌جه
 بدات‌که‌ئ‌زم‌وونه‌جیا‌وا‌زه‌کانی‌ت‌دایه‌. ئ‌زم‌وونی‌ئ‌و‌شت‌کی
 خ‌وا‌زرا‌و‌نییه‌، به‌کو‌دا‌ه‌ن‌انی‌ژیانه‌که‌یه‌تی‌، ت‌که‌ا‌نا‌ب‌ت‌به
 ئ‌زم‌وونی‌ها‌وسه‌رده‌مه‌کانی‌، چونکه‌خا‌وه‌نی‌سنووره‌کانی‌خ‌یه‌تی‌و‌له
 ن‌وانی‌تایبه‌تمه‌ندییه‌کانی‌خ‌ی‌و‌ده‌ره‌وه‌ی‌خ‌یدا‌ج‌گیری‌کردو‌ون‌،
 دنیا‌که‌ی‌ئ‌و‌تایبه‌ته‌و‌جیا‌وا‌زییه‌که‌یشی‌به‌رجه‌سته‌یه‌، ته‌نانه‌ت‌ئ‌و
 با‌به‌تانه‌یش‌که‌سه‌ودایان‌له‌گه‌دا‌ده‌کات‌له‌جو‌غزی‌با‌به‌ته‌با‌و‌و
 سو‌ننه‌تییه‌کان‌دا‌ج‌گا‌ب‌خ‌یان‌ده‌سته‌به‌ر‌نا‌که‌ن‌، ئ‌ه‌گه‌ر‌چی‌سه‌رباری
 ه‌و‌ه‌ب‌ل‌ب‌ه‌کانی‌ه‌شتایش‌ته‌وا‌و‌خ‌ی‌له‌بونیادی‌کلاسیکیانه‌و
 مانسییانه‌ی‌زوبان‌انه‌پس‌کاندو‌وه‌، به‌ام‌تا‌اده‌یه‌ک‌توانیو‌تی
 خ‌ی‌له‌دنیا‌بینییه‌سو‌وا‌وه‌کان‌دا‌ب‌ت‌و‌به‌ش‌وه‌یه‌کی‌گشتگیرانه‌تر

به ژيان و مرځ و بوونه وه په يوه ست بټ. بگومان ئه و به ديد و تڼ و انيني که سي دی شته کان نابین ت، به کو به دیدی ښن و وردبينا نهی خای په یان پده بات و که شفی دیکه یان ب ده کات و له زه مینه یه کی کمه لایه تیه وه چاود لری شته کان ده کات و له ناو ت کسته کانیدا به رجه سته یان ده کات، سه فهر له تانوپای وشه کانیدا ده کات، وشه کان جوگرافیای تایه تمه ندی دنیا یه کن، له مانای فهره نگیی خایان داما لراون، نائاسایین، به ام شاعر پیت نه ره، به مانای نادره باو ده یان پیت ن ت و به مه دلوولی دیکه ده یه و فرچکیان بب ت، به یه ئه و مانا شاعریه تازانه وای ل ده که ن به تاسه و مه راقه وه سه فهره کانی ئه نجام بدات و هر گه شت کیشی له گه شته کی پشووی جیاواز ب ت و تامو به کی تری هه ب ت. ل ره وه ده توانین ب ین نووسین سه فهر کی هه میسه یی ئه وه، و ستگاگه ل کی ز ر و زه به ندی ت دایه، به ام له بهر ئه وهی خود له بوونگ ځ ځ یه کی به چه ند و چووندا یه به یه به رده وام پ وسته له سهری و ستگاگان به ج به ځ ځ ت و دوباره تاسه ی بینینی خود به ش وه جیاواز ه کی که که هی گه مار بده ن. که واته ک چکردن ب د زینه وه و ئاشنا بوون به خود و شته کان خودی نووسین خایه تی، هر به یه له ژیانی ئه ودا نووسین ئه و نیشتمانه یه که ناسنامه ی ده دات، مادامه کی ئه و به رده وامه له وهی مامه به به وشه وه بکات، ئینتیمای هه یه و خاوه نی نیشتمانه، چونکه نووسین ب ئه و هاوتا و هاومانای هه موو شت که. به م پ یه هه موو نووسین ځ ب ئه و شو ځ ځ کی تازه یه، که ده ځ ځ ده نوو س ت ده گاته شو ځ ځ کی تر یان و ستگه یه کی تر، به ام به د ادا ن به ج یده ه ځ ځ ت، چونکه قوو ل له ناخی خایدا ده زان ت ئه و ئه و ج گایه نیه که ئه و نیاز تی و ئیدی گیر ده ی شو ځ ځ کی تر ده ب ت که له خیا گه یدا ه و ای هه کانی شه ق ل ده گرن، ئامانجیش هر یه ک شته ده ب هه و هه کانی سر له نو ب خاته وه گه هه تا پ ییگات، ب شک ب ئه وهی دوباره به ج ی به ته وه، دوباره به دوا ی شو ځ ځ کی تر دا بگه ته وه، وه کو ب یت پ شوخت بزانت گه یشتن به ج مه به ست کوشتنی خودی مه به سته، ب یه اوهستان و ستاتیک بوون له سهر ووبه ری یه ک ده ق و گه یشتن و ج گیر بوون له و ستگایه ک ه تده کاته وه، به ام ئایا ت یده په ځ ځ ن؟ بگومان هه موو هه و ځ ځ کی ب ت گه یشتن و درک کی زیاتر و باشته له خود و مرځ و ده ورو بهر، که دوا جار ده ب ته ه ی ئه وهی که خودی خای به ره ځ ځا بکات، یان ئه و خود ئاگایی و ویزدانه به ره ځ ځا بکات که له تووناو توونه کانی ناخیدا ئه وق و مه لاسه، که ئه مه یش کمه کی خو نه ر ده کات پتر له خودی خای حا ی ب ت و به ناواخن کی دینا میکیزیندوو ب ت، تیشک ځ له ناخیدا هه ب ت هه تا ژینگه کی خای پ به د بکات، ژینگه وه کو خای که هه یه، هه قیقه ته کی ئه گه رچیش تا ل و

ئازار بەخشە، ئەگەر چیش بزاركەر و بزره وەر و قزەوونە، نەوەك ئەو دەما مەكانەى تەهەبەك شەت ب ئەوەى هەست بەو بەكات كە شتەك لە ژيانى ونە و لە سايەيدا هەست بە ونى و ناتەواو يەكەى بەكات. لە سەنگەى ئەمانە و گەلەك شتى ديش كە باس لە ديمەنى شيعريمان دەكرەت، ئەوا نيه و نايشكر سەباح ئەنجەر جەمسەرەكى ئەم ديمەنە پەك نەهەندەت، چونكە ئەو لە گەشە و ئەزموونەكى جياوازەو هاتوو تە ناو ديمەنەكەو و پشنگو خستنيشى سەينەوەى يەكەكە لە ئەنگەكانى كەلكەزەينە و كارى كرده نيه و ديمەنى شيعريش هەرگيز كامە نا بەت ئەگەر دەنگەكان و ئەزموونەكان كەپى و هاوچەشنى يەكەى بن و هيج جياوازيەك لە نەوانياندا ئامادەى نەبەت، لە كاتەكدا جياوازوون شەرتەندى سەرەكیە و تا ئەو پەى لە دامەزراندنى ديمەنەكى شيعرى كامە و تەندروستدا بايەخدارە.

* وەستگە يەكەى تری ئەزموون

لەدوا كە شيعريدا كە "سروودى زەوى، لە بۆا و كراوەكانى دەزگای چاپ و بۆا و كردهوەى بەدرخان، چاپخانەى هەقى، هەولەر 2012" يە سەباح ئەنجەر جارەكى تر ئەو كەنسەپتە تەخەكاتەو و ژاوەژاو و هەراوهوريا بەكەتايەكانى ئەم جيهانە بۆسەر و بەروجه نجا هەووبەووى ئاستەنگى جياوازوون دەبەتەو، جياواز بوون لەسەر ئەگەيدا ئاستەنگەكى تەبەى زەبەللاحە، چونكە بەرزبوونەو يەكەى كەمى هەشيارى خودى بەرگريەكى توندى دژى شيعر هەناو تە ئارا، مەيلەكى ئەوتەيش لە ناو نەدەكەدا پەيدا بوو كە دەيەوتە هەموو شتەك بۆو لە لایەنگەرايى بەكات و هيج حيسا بەكيش بە ئەوە ناكەرەت كە شيعر لایەكى تايەتەى خەى هەيە و خەسكەتى و عەفەويەتەى خەون بەسەريدا زامە و ناتوانەت بە لایەنگەكى جيا لەو بارگاوى بەكرەت و لە هەمان كاتيشدا ناسنامەى خەى بپارزەت و نەبەت بە شتەكى دى. ديارە كە ئەم كەشيعرە دەخوئەنەو بەر لە هەر شتەك پەى بەو دەبەين كە ئەو لە پەژە شيعريەكەى خەى بەولاو ئەفيليه تە "ئينتيمە" بە هيجى تر نيه، كاتەكيش بمانەو باس لەم وەستگە، يان ئەزموونە بەكەين، ئيدى پە دەنەينە ئاقارەكانى ئەزموونەكى تەكەندەنى دانسقەى پەاو پە لە خەونى گچكە گچكەى مرەقە ئەستەقینە تەادەيەك ناديارەكان، كە چەشنى پەژەيەكى خوليار لە تەپەگرافياى شيعرى نەدەزراو دەگەتەت و دەبە ئەمەيش كەشفى ئەو بەكەين بە ئەوەى بزەنين لە كوێدا دەندەى. لەم كەتەبەدا تەكستە شيعريەكانى هەوئە ئەو دەدەن بەرەو مەودا دوورەكان بمانبەن، بە شوئەك دەمانبەن كە لە ئەزموونە تايەتمەند و كەسيانەكەى شاعيرەو بەرجەستە دەبەت، يادەوهرى خەى و دينا ميكيەتە ئستاي ئەو واقعەى كە گەمارەى

دهدات ئیحای شیعره‌کانه و خودی خه‌یا ٲٲکی سوریالییا نه‌یش که مه‌حاه له دهق بکرته ده‌روهه، چونکه به ٲٲامکهری یاده‌وه‌ری و کٲی شته‌کانی تر داده‌نرت و به ٲٲحی سه‌رحم شته‌کانی جیهانیش جه‌سته‌ی تٲٲکست لٲٲوانلٲو ده‌کات و ژیانیان ٲٲده‌به‌خشٲت، ژیانٲٲک که ئامانجی ته‌نیا نام‌کردن و سه‌رسامکردنه.

بٲٲگومان ئه‌وه‌ی به‌دیفه‌ته‌وه له ئه‌زموونی ئهم شاعیره ٲٲابم‌نٲت ئاسانه وٲٲستگا سه‌ره‌کیه‌کانی جیاکار بکاته‌وه، ئه‌گه‌ر چی (زٲٲوان - 1988) دایکی ئه‌زموونه‌کانٲتی و تا ئٲٲستایش له‌وه‌وه ده‌قه‌کانی دانگه‌ٲٲزه ده‌که‌ن و ئه‌وه سه‌به‌ری ئه‌وه، که درٲٲژه به نووسینی دهدات و ٲٲه‌نگی خٲی به سه‌رپاکی وٲٲستگه‌کانی تر دهدات و ئهم ئه‌تم‌سفیره‌یش دووباره ده‌بٲٲته‌وه، کٲٲتوبه‌ندی ئه‌و سه‌روبه‌نده‌ی ژیان‌یه ٲٲده‌گرت و له‌ژٲٲر کاریگه‌ریه‌که‌یدا ٲٲٲسه‌ی نووسین به ئه‌نجام ده‌گات و کارده‌کاته سه‌ر شٲٲوازی نووسین و زمان و بابه‌ته‌کانی، به‌ٲٲام پاش ئهم ده‌ستٲٲکه به‌رحه‌سته‌یه ٲه‌ناده‌باته بهر ئه‌زموونٲکی دیکه، ئه‌ویش ئیشکردنه له زمان، زمان وه‌کو جه‌سته‌یه‌کی خٲی، بٲٲیه شه‌کٲٲیه‌تٲٲک به‌ره‌م ده‌ه‌نٲت و ههر ده‌شبٲت وه‌کو شه‌کٲٲک مامه‌ٲٲه‌ی له‌گه‌ٲٲدا بکرٲت و ٲه‌یجٲٲری هیچی لٲٲنه‌کرٲت، بٲٲجگه له نام‌کردن و سه‌رسامکردنی خوٲٲنهر به‌و شه‌کٲٲه‌ی دووباره ده‌بٲٲته‌وه و ده‌لاله‌تی ئه‌وه‌یه که سه‌باح له‌ناو قه‌یرانی بٲٲناوه‌ٲٲکی و بٲٲبابه‌تی دا نوقم بووه و شیعر له‌ایدا به‌دوای زماندا ده‌گه‌ٲٲت و خٲی له‌ودا ده‌بینٲٲته‌وه. جاروباریش ئهم ئه‌زموونگه‌راییه زمانیه یه‌خه‌گیره و بنه‌ستی به به‌ره‌مه‌کانی دهدات، چونکه زمان له‌گه‌ٲٲا بوونه ئاساییه‌که‌ی خٲٲیدا مه‌ودا وه‌رناگرٲت و ٲٲه‌نگه خٲی ته‌نیا له‌وه‌دا ببینٲٲته‌وه که جٲٲگٲٲکٲٲ به کٲٲنتٲٲکستی ده‌سته‌واژه و دٲٲه شیعریه‌کان بکات و ئامانجیش ههر وه‌کو ٲٲشتر ئاماژه‌م ٲٲدا نام‌کردن و سه‌رسامکردنه و هیچی تر. بٲٲگومان ئهم مامه‌ٲٲه کردنه‌ی ئه‌و له‌گه‌ٲٲا زمان، ئه‌ودیو، یان ناوه‌وه‌ی زمان به‌ره‌م نا‌ه‌نٲت، ته‌نیا ته‌عبیر له خودی خٲی ده‌کات و به‌س، واته ههر ته‌نیا نماینده‌ی خٲٲیه‌تی و هیچی ٲٲٲنیه. ئه‌مه‌یش له سه‌نگه‌ی ئه‌وه‌وه ٲٲه‌نگه سه‌رچاوه بگرٲت که هه‌وٲٲخوٲٲقاندن و دامه‌زراندنی ٲٲهمزه‌کانی خٲی نادات و هه‌ست ده‌کرٲت ئاوٲٲته کردنٲٲک له میان ٲٲمز و ته‌مومژدا بوونی هه‌یه و جٲٲگٲٲکٲٲ ده‌که‌ن. سه‌ره‌نجام جیاکردنه‌وه‌ی ٲٲمز و ته‌مومژیش مه‌حاهٲٲا نیه، چونکه له کٲٲنتٲٲکستی ده‌قدا هه‌ردوو به شٲٲنه‌یی به‌دیار ده‌که‌ون و که ئه‌وه‌ی دووه‌میان کاریگه‌ریه‌کی نه‌گه‌تیف به‌سه‌ر هه‌موو ئه‌زموونٲٲکدا به‌جٲٲده‌ه‌ٲٲت و خوٲٲنهر توانای ئه‌وه‌ی نا‌بٲٲته‌ماس و ٲٲٲوه‌ندیه‌کی دیاله‌کتیکیانه له‌گه‌ٲٲا ناوه‌وه‌ی زماندا به‌به‌ستٲٲ، سه‌رباری ئه‌وه به ده‌ره‌وه‌ی زمانیش نام‌ده‌بٲٲت، یانی ئه‌زموونٲٲکی له مانای ناوه‌کیی بٲٲبه‌ریی و له مانای ده‌ره‌کیی، یان

شه ڪڍيش بـ بهري، ئه مهيش له بـ چوونيدا نمود ڪ بـ ئه و ئه زمونه
 گه ڪا ه ناكات. ئه مه تا ئه زموني (سه دويه ڪشه وه) در ٿه ه هيه و
 له ودا تـ پـ اندن ڪ بـ ئه م بار و هوشه نووسين بهرجهسته هيه و پاش
 نه وه گه انه وه يه ڪي تر ه هيه بـ خا ي سهره تا. بـ گومان (نيما يـ شيج)
 وته ني: هه موو بهرهم ڪي هونه ري به هـ ي بهرهمه پـ شينه ڪانه وه
 پاراو ڪراوه. ئه م ئه زمونه ئا ٿه زهيش بـ شڪ ڪاريگهري ئه زموني تر
 به شـ وه يه ڪي جيا تـ يدا هـ نـ گي داوه ته وه و هـ گو يـ شه ي ده چـ ته وه سهر
 شيعري ڪلاسيڪي ڪوردي و (گـ ران) و (فـ لـ ڪـ ري ڪوردي) و (ڪله پووري
 گـ راني) و (ئه فسانه) و دواچار ده چـ ته سهر (شيعري جيهاني)، له
 لايه ڪه وه نه فهسي نه فره تئامـ زي بـ دلـ ر و زماني پهرده پـ شڪراوي سان
 ٿـ ن پـ رس و له لايه ڪي تره وه ئيليه تي ئيماژگهرا و هـ ند ڪ هـ گهزيان
 لـ وهرده گرـ ت، وه ڪو هـ گهزي زه ڪردنه وهي نه ست و بازدان، يان
 گواستنه وه و قاوغ ڪردنه بهر زوبان و وهرگرني مهودايه ڪ له گهـ ا
 زماني باو و هـ وـ دان بـ خوـ قانـ دنـي هاوتاييه ڪي بابـه تـ يـ انه و
 دواچاريش ته ڪنيڪي گـ اـ نه وه، ئه مانـ هـ يش له و مامـ هـ يـ دهـ ا بهرجهسته
 ده بـ ت ڪه ئه و له گهـ ا زمان و به ڪارـ هـ نـ انه ڪانيدا ده يڪات، له گهـ ا
 ته ڪنيڪ و به ڪارـ هـ نـ انـي وـ نه و بـ يرـ ڪه و ڪـ نـ تـ ڪـ سـ ته ڪـ انـي نووسيندا
 ده يڪات و به شـ وه يه ڪي ديڪه ڪاريگهريه ڪه له و چـ وپـ يـ دهـ ا
 دهرده ڪه وـ ت ڪه ده قه ڪاني دهسته بهر ده ڪن و به چـ ند قـ ناغـ ڪ و چـ ند
 تـ ڪـ ڪـ شـ ڪـ شـ ڪـ وگرـ دانـ ڪـ ي پاش و پـ شـ ڪه لـ ڪـ دانـ ڪـ ي لـ ٿـ يـ ڪـ ي پـ ڪـ وه
 ده نـ ن و شـ نـ ايـ هـ ڪـ به دهسته وه ده دن، ڪه شـ نـ ايـ مانايه، يان
 گه مهـ ي پاش و پـ شـ خـ سـ تنـي وشه ڪان و دـ هـ ڪـ ان ڪه زـ رـ جار مـ ڪ و سهـ ير
 دـ نه بهرچاو و ئه رڪي خوـ نهـ ره ڪه دايبـ ٿـ ته وه و سهره دهره ي تيمهـ ي
 شيعره ڪان بڪات و مانا هـ هـ نـ جـ و چـ ٿـ و له زهت دهسته بهر بڪات.
 دياره دنيا ي واقع هه ميشه له دنيا ي شيعر بچو و ڪتره بـ يـ هه ميشه
 تـ بـ يـ ني ئه وه ده ڪهـ ين ڪه شيعر بوونه وهـ رـ ڪه سهرله بهري دنيا
 بچو و ڪه ڪان له هه ناويدا جـ دهـ دات و وـ نهـ ي جيهانـ ڪـ ي بـ مانا
 ناکـ شـ ت، بهـ ڪـ ڪو ڪه شفي بـ مانايي ده ڪات و اوـ ي ماناي ناديار ده ڪات،
 بـ گومان له پـ ناوي گه يشتن به خود ئه و يش له ٿـ گـ اي خـ يـ هـ وه، به
 نـ و خوددا ٿـ ده چـ ت، پهـ ي به ناديار و شاراوه ڪاني ده بات، له و
 ٿـ گـ ايـ نه يشه وه ته قهـ لا ده دات ٿـ حـ بخاته بهر تيشڪي ئه و جيهانه
 دره وشاوه يه ڪه بـ يرـ لـ ده ڪهـ يـ نه وه، چونڪه ئه و له بارهـ ي ٿـ هـ وه
 نا نووسـ ت، بهـ ڪـ ڪو له بارهـ ي ئه و گـ وـ ڪـ پـ ه و بـ سـ هـ يـ وه ده نووسـ ت ڪه
 له ناو ٿـ حدـ ا په نامه ڪه، ههروه ڪو ڪازانتزاڪيس ده ٿـ ت: خودي ئه و
 گـ وـ ڪـ پـ هـ يـ دايـ نهـ مـ ي نووسينه، دايـ نهـ مـ ي ٿـ يـ انه، دايـ نهـ مـ ي هه موو
 هـ وـ ا و ڪـ شـ هـ ڪـ انـي مـ رـ قـ ه. بـ گومان "سروودي زهوي" ده مانڪات به
 خوداني چرڪه سا تـ ڪـ ي دانسقهـ ي ئه زمونـ ڪـ ي مـ رـ يـ و ئه و نهـ نيـ انه ي ڪه

له ناو ترپه عاشقانه کانی دښکدا ځانمان ادهست دهکن. له فزای شيعرهکاندا پهی به بوونی ئاسه یهکی جیاواز دهرت، چ له ووی وښه و چ له ووی فزای شيعرییه وه چ له ووی ئامراز و تاکپه یقه کانه وه که تادت مه ودای به رفر او انتر ده گرنه ځ، چ له ووی مامه له کردن له گه با بابهت، یانف ږم، یان ښتم، چ له ووی دنیا بینیه وه، که گښه نیگا جیاوازه کانی بهرهم هښاوه. له استیدا ئه وهی ده کرت له ده قه کانی شاعیر ښکدا دیاری بکرت به شوه یه کی گشتی له دوو جه مسهر، یان ته وهردا ځای سښته ریزه ده کات، ههروه کو میشل ئلتان له "سیمیل لژیای خوښنده وه" دا بای چووه و ده ستنیشانی کردووه، نه وانیش:

***شوښه کانی یه قین.**

***شوښه کانی گومان.**

***شوښه کانی یه قین و شوښه کانی گومان**

بگومان له جه ستهی ده قدا هه میسه شوښه کانی یه قین ئه و شوښانه ن که زرتترین وونی و ئاشکرایي و زرتترین دهرکوتن به ځوه ده بینن و ده کرت یاریده دهربن ب چوونه ناو فزای ده قه وه. به نام شوښه کانی گومان پننه تاریکه کانه، ته مومژه کانه، سیمبو له نادیاره کانه، نه فسانه لکنه دراوه کانه، ئاښیه کانه، لوغزه هه ښه ښراوه کانه و ئه و جگایانه شه که ناتوانین له ناو تښکستدا پکیانه وه به ستین و پوهندیان له نواندا دروست بکهین، ئیدی ئه مه نده ئه سته م و داخراو دهرده که وټ وا له خوښهر ده کات ناچاری ئه وه بټ که پښنیاری هه ند ګریمانه بکات ب لکدانه وهی ناواخنی جښراو جری ده قه که و هه ند جاری دیش دهرختنی چه ند ته ئویل و افه یه کی جیاواز ب گه یشتن به تښگه یشتن کی گونجاو و به ج. با به زاراوه کهی "یاوس"، واته "ئاسی چاوه وانی" لکبیده ینه وه، ده کرت بوتر له هه ند شوښندا "ئاسی چاوه وانی" خوښهر و دهق کارل ښک ده کن و یه کده گرنه وه، یانی تښگه یشتن و هاوگونجان دروست ده بن، (شوښه کانی یه قین). له هه ند شوښنی دیشدا "ئاسی چاوه وانی" خوښهر و دهق کارل ښک ناکه ن و پکه وه ناگونج، ئیدی له دهره نجامدا تښگه یشتن و نام بوون و نه گونجان به رانهر به تښکسته که دته کایه وه، ئه میس واته (شوښه کانی گومان). لښه یشدا هه و ده دهین له هه ند جگادا تا ادهیه ک پهی وهی له "شوښه کانی یه قین" بکهین و ته نیا دیاریان بکهین به بښه وهی ځمان له افه کردنه وه و چوارچښه ښتر کردنی ده قه کان بدهین. له زښنه ی شيعره بهرهم هاتووه کانی ئه م سهر و به نده دا زمان و بنیاده کهی بوونه ته خودی دهق، زښر شاعیریش به به رده و امیدان به نووسین ئاماده ییه کی چوست و چالاکیان له ناو دیمه نه شيعرییه که دا هه یه، به نام سهره نجام هه موو شيعر کی تازه یان

هەر ته نیا شیعر کی تره و ژماره یه کی تر له که له پووری شیعریان ده چته سهره وه نه ک ج ر کی جیاواز و نو ی گوزار شتکه ر ب ت له ئەزموونه کانی شاعیر خ ی، به کو په ی به وه ده بر ت که دووپا تکر د نه وه و ک پیکردنی ئەزموونی یه کدیه، یان ئەزموونی شاعیر کی جیهانییه و جۆینه وهی ئەو شتانه یه که دیترا ن خوار دوویانه. دیاره به ش کی ز ر و بهرچاوی شیعی هه نوو که خ ی له قوو لاییه کان به تا ده کاته وه، له بهر ئەوهی له قوو لاییه وه سهرچاوه ناگر ت، ته نیا و ته نیا ووکار کی دهره کیانه پ شک ش ده کات، ب یه ئاکام هزر کی شیعی یانه و شیعییه ت کی جیاواز دانا مه زر ن ت، ئەمه ش له هه قیقه تدا قهیرانی شیعی ئ ستایه، سهرنج ده ده ی ن زمان هیچ ج ره گ انکار ییه ک به خ یه وه نابین ت و هه موو ده قه کانی تاقه شاعیر ک سهروبن بکه ی ن زمان ههر خ یه تی و هه مان ی خاو و ساده ی خ ی دووباره ده کاته وه و ههستی ئەوه مان پ نابەخش ت کهوا شت کی نو ی پ یه و ی کی تازه ده بین ت و به ی ووی مانادا کراوه یه و دنیا یه کی جوداواز داده مه زر ن ت. به گه نه ویستیشه که خاوه نی ده ق کی ز ر و زه به ندین، به ام دنیا بین ی و ئەزموونی تاییه تمه ند و ئەتم سفیری که سی لهو ده قانه دا ئاماده ییه کی ز ر که میان هه یه، دیاره که شیعی ش، ئەگر له مانه وه نه سک ت ئەوا ب شاییه کی ب تانوپ بهرهم ده ه ن و به ههچ وه په یوه ستمان ناکات. به کورتی له بهر ئەوهی له ههچ که وه سهرچاوهی نه گرتووه و هیچ پ وه ندیه کی به ئەزموونی که سییه وه نییه، ناتوان ت هاوش وهی خه ون ک خو نهر دزه پ بکاته ناو ب تهی خ یه وه، ئیدی کرده ی شیعی کرده ی سهره کییه له ده قی شیعییدا و هیچ شت کی دی پاساوی بوون و نووسینی ناداته وه، به ام چ ن چ نی شیعر به ب ئەزموون کی خودی خ ی د ن ته دی و زیندوویش ده ب ت؟

*دیارترین شو نه واره کانی ئەزموون

ب گومان ده توانین ب بین دیارترین شو نه واره کانی ئەزموونی سه باح، خ ی له دیمه نه شیعییه کهیدا بهرچاو ده خات، که خ ی له خه ون وخه یا و گ رانی و د ست و دوژمن و دهوروبه ر و با نده و سروشت و مندا ه کانی خ ی و ه مز و ئامرازه ئایینییه کان و مندا یی دا ده بین ته وه و له میانه ی و نه وه ده جوو ته وه و سهره نجام ب ئەوهی له پ س سی خو نده وه دا، که گه ان کی پ چ ژ و سوودمه نده ب مانا خ ی بگ و و بب ته بیر که یه کی بهرجه سته پ ویسته ئاوه ز ب و نه یه کی زه یینی وه ریبگ و ت، چونکه:

له ئاو نه ی نووسیندا ده ست ک ده بینین

ج گ و ک به ده نگ و ب ده نگی ده کات سروودی زهوی: 6

لهم ئەزموونەدا، ئەگەرچیش لە خێ و ئەوانی پشووتری فرە دوور
 نەکەوتوووەتەو، کەچی سەربار بە ئاسیەکی تازە دنیاکە خێ
 دەمانناسێت، لە شەقامی دژوار و ناسکی شیعەر هەنگاو دەنێت و
 دەیهوێت بەرەو پشەووە تەکان بدات و هەر لەو گایەشدا زیندەگی
 خێ بەدی بھێنێت، هەناسە گەرمەکانی، تاسە و حەسرەتە بێدواییەکانی
 ئامادەییان لە فەزای تێکستەکاندا ھەیە و خاوەنی زیندەگییەکی
 لێوانلێووە لە ھەستیارییە مەعنەویەکان و جیایە لەو ژيانە
 کەخەکی ئاسایی دەیگوزەرێن. لە کوێ ئەو ھەستیار و یادەوهری و
 وردەکاری و تەفاسیلانەیش کە لە ئاوەزیدا گەنجینە کراون دەقەکانی
 شەقێا دەگرن و دێنە ئاراو:

پووشی قەراغی گایە خواپوون
 ئەسپ بە ماتی بە تەکیاندا دەوات

.....

.....

تەمەنی جوانوویی لەناو دێکی دەم تیژ و نزیك گورگ گوزەران دوو
 سەر ئادەو شێنێ و چاو ھەدەبێ سڕوودی زەوی: 9
 ئەرێ خێر بە پشێتا ئا یان بە پشێتاوی ئاوریشم بێ لامان دێت
 سڕوودی زەوی: 5

*وێنە شیعرییەکانی ئەم ئەزموونە

لە ئەزموونی ئەم شاعیرەدا لە شیعەرێکدا چەندین جار سەرنج دەدرێت
 کە گواستنەووە لە وێنەیکەووە بێ وێنەیکە تر زێرجارێوو دەدات،
 ھەندێک جار پەيوەندی لاوازوکزی ئەم وێنانە پێکەووە و دەرچوونیان لە
 کێنتێکستی ئەسێیی دەق، ھەناسەسواری نەك ھەر بە دەقەکە، بەکو بە
 خوێنەریش دەبەخشن، چونکە ئالوودەبوون و پا بەندبوونی فیکری خوێنەر
 کتوێ شەقار دەکەن و دواي چەند وێنەیکە ھەندێکجار دژ بەیەك
 دێنەووە سەر بابەتە ئەسێییەکە و ئەمەیش بێ ئەزموونی دەقێکی جیاواز
 زیانەمەندە. ماکلێش لە کتێبی "شیعەر و ئەزموون" دا دەنێت: لە ھونەری
 شیعردا ئەوێ کە مانا بەدی دەھێنێت پێوەندییەکی تایبەتیە لە
 نێوان وێنەکاندا، یان وەکو ئەو ناوی دەنێت ھاوسەرگیری وێنەکانە،
 سەرەنجام ئەوێ دەرەکەوێت لە کێ گشتیی شیعەرەکە، یان یەكێتی
 بابەتی وێنەکان یەك مانای ھاوبەشە کە لە ئەنجامی یەكگرتنی چەند
 مانایەك پێوەندییان پێکەووە پەیدا کردووە، پەيوەندی ئەو شتانە کە
 ھیچ پێوەندییەکیان پێکەووە نیە، ئەوێ کتومت مانا لە شیعردا،
 مانای جەوھەرییانە ھونەریش کتومت ئەو پێوەندییە، چونکە دەبێ
 پەي بە دەقێکی دیکە بەریت، دەرک بەو بەکەیت کە ھەوێکانی شاعیر

بـ بهرکه ما دانه بهو دهقه په نهانه، مه بهست ئهو دهقه به که به له سه به و ده بـ له کاتی خو نډنه وه دا بگيرت و واژه له مانا پانوپـ تر نه بـت و هر وشه به کی جهخت لـکراو وشه به کی دی دابنـت تا ئهو دهقه په نهانه ی بـ دروست بـت. لهـم وـستگه به دا، (سه باح هـنجدهر) هـسه نـتی به ئه فسانه تایه تییه که ی خـی ده دات، که به درـژایي ئه زموونی نووسینی خـی هـو ی داوه بنیادی بنـت. لهـ استیدا ئه مه هـو بـ کی گه وره تره بـ چه سپاندنی سیمبو هـ کانی، ئهو سیمبو هـانه ی که به هـ یانه وه پـوه نډیه کی تـ کمه و پته وتر به ئـستا و سه روبه نډه که یه وه ده کات، ما ی شاعر ودنیا بینیه که ی خـیشی ده و هـ مه نډتر ده بـت. دنیا بینیه شاعریش، هر وه کو دکتـر عه لی جه عفر ئه لعه للاق ده بـت: هاوکووفی خه ونه، هاوکووفی دیدی سـ فیانه به، ئاو ته بوونه له گهـا بوونه وهردا، یه کانگیر بوونه به شته کانی یونیفـرسه وه. ئیدی ئهو له هـو هـ کانیـدا بـ هـ نانه دی شاعریه تـک ده گه بـت که ئه وه ی پـشووتری تـپه بـنـ و بیگه به نـت به ئاسـگه لـکی تازه و مه ودا گه لـکی به رفراوانتر، چونکه بـ ئهو ئـستا ئهو شاعریه ته ی قـ ناغه کانی پـشوو بووه ته شتـکی نادره باو و ترا دیسیـ نی و ئه گهر تـی نه پهـ اند بـت و اتا بهر له هـموو شتـکی ئاسـی شاعری خـی به سنوور به نډی به خشیووه و مه ودا کانی کورت و هـه نډه کانی کهم کردووه ته وه:

جوانی له بارـکی شـه ژاودا خـی پیشاندام

ده موچاوی سروشت به ئاسانی ئه شکه نجه ده درـسروودی زه وی: ل32

* ئیگـی هـه ئاوساوی دوو پا تبووه وه

پـموایه (سه باح هـنجدهر) له تانوپـی ده که کانیـدا خودی خـی بهرجهسته تر، تـختر، هـه ئاوساوتر به دیار ده خات له وه ی که هـ به، ئهو خودی که له و دیو فـرمه کاند اـده بـته وه، زـرجار له کات و شوـن اده پسکـت، یانی کات و شوـن له ناو ده که کاند اـماده ییه کی په یگیریان نابـت، ئیدی ناسنامه ی ئهو خوده له و بارودـخدا بهرجهسته ده بـت که تـیدا شه قـا ده گرـت هـروه کو کیتسی شاعیر بـی چووه. وـشده چـت وـنه شاعریه کانی، لایه نی کهم به شـکیان سه ليقه ی خهون، نه وهـک هـشـکی فره ئاست و فره هـه نډ دایان بتاشـت. بـگومان بـ وـنه ساده و ساکاره کان هیچ پـژه بهـک له ئارادا نیه، گاستـن باشلار و ته نی هر ته نیا با هـفه به کی بـح پـویسته و هیچی دی، ئهو پـوه نډیه نه ییش که له نـوانی وـنه کاند اـده سـکـن پـویسته له سه رـکه وه خهون و خهیاـا، له سه رـکی تریشه وه هـشـکی هـه تا بـیت دره وشاوه بیانچـت. پـویستیشه وـنه هـسته کی وـنه هزاره کیی و وـنه ساده و وـنه هاو جومگه ییه کان له کـمه بـک شوـندا پـک بگهن،

بچنه ناو پښتو ندييه وه، يانی لږ ټيکۍ کې شيعري تڼکيان بڼا ښی و
 جهسته ده قه شيعريه که ئاماده بکات، وښه يه وښه يه کې دیکه لږ
 بڼته بهرهم هه تا هه ست به وه بکر ټ، که شيعره که بڼ شايی
 نه يه ښاوه ته بهرهم، به ټکو ئه زمون نوو سيوو ټييه وه ئه گينا ئه و
 پښتو ندييه بوونی نابڼت و به شه کان گشت ټک پښتو ښه ښن، جا ئه وسا
 سهرله بهرې وښه کان له هاماجۍ کې ناشيعريانه ځايدا ده خولښه وه و
 نه جوانييه ټ، نه مانا و په يام ټکيش به دهسته وه ده دن:

له خو هه ده ستم بلووزی ټټ له بهر ده کم
 تا گو له کو ټانی ه ټلکه و چای ناو کوره دیوار بگرم
 دوو چاوی گرم که شک ټی دایه حواي ټټ دا پار ټزراوه
 نان و ئاوم له پښت داده ښه سروودی زه وی: ل 34

له استيدا، ناوهرۍ کې چامه هه رته نيا هه چوونۍ کې بڼه سروبهر به شداري
 له پښتو ټکۍ ښانی ناکات، به کوئو هه چوونه کې ټټی ټټ دا ده گڼ ټټ
 هه چوونۍ کې سيسته ماتیکي کڼ ټټ ټټ ټټ کراوه، هه ټټ ټټ کې هه چوونئام ټزی
 سيسته ماتیکه بهرانبهر به به ش ټک له واقیعی دهره کی، له هه ند
 شو ټندا زمانې ئاگایي شيعر زږ زان، به ټام له شو ټنی ديدا زمان ټک
 ئاماده یی هه يه که پتر به زمانې خهون، يان به زمانې ئه فسانه
 هاوش ټوه يه، بڼ گومانیش خهون ټک، يان ئه فسانه يه ټک، که شيعر به
 ش ټوه يه کې سوريالييانه و سروشته زڼنانه ده توان ټټ تابيريان
 لږ بڼده ته وه:

با ټنده له سهر خوانی من ده فڼ و دوعای سپين بهر زده بڼه وه
 تاسه ساتی نه مری ده کن سروودی زه وی: ل 34

.....

دوای مردن به خه بهر د ټم
 له ټټ گای ټټ ټټ ټټ به هار به سهر ناچۍ سروودی زه وی: ل 37

* زمان و ئه زمونی شيعري

له زماندا، ئاگایي هه ميشه به وښه وئيمار وسيمبو ټوه په يوه ست
 ده بڼت که ئه وانیش له واقیعه وه سهرچاوه ده گرن، به ه ټی بنيادی
 زمانيشه وه هه ست و سږ و هه چوون له شيعردا ټټ کده خر ټن. له
 استيشدا زمان ههر به ته نيا فهره ننگۍ کې بڼ گيان و وشک و برینگ
 پښتو ښه ټټ و ههر ته نيا نماينده ځی ټی نيه، به ټکو کراس ټک، يان
 ده کر ټټ ټټ ټټ ټټ که مانا په یج ټری ده کات، يان له جياتی مانا ده کر
 ټټ ټټ ټټ ټټ په یج ټری ده کات. به ټام ئا یا لم ئه زمونده دا گڼ انکاری
 به سهر ستراکت ټری زمانې شيعردا هاتووه، يان ههر ته نيا دووباره

هه ښه لراوه ته وه و ګڼنټه کس ته کي ګڼن انکاري به سردا هاتووه، واته
پښ و پاش خستنی په یفه کان له یزبه نډیه کی نوډا که مانای وانییه
زمانی شیعری ګڼن انکاري به سردا هاتبت، نه خبر، بهو شوه یه درکی
پناکرت، لهو یزبه نډیه دا پهی پنا برت که بمانخاته به ردهم
فرم کی دیکه، یان فرمیوولا کردن کی دیکه زمان که ستراکت رکی
جودا و تایه تمه ند و ناوازه سهرچاوهی بت، بګومان سهره تا
خو نډنه وه هاوچمکه له ګه ملا ململان یه، ټه ویش ټه و گومانه دروستی
ده کات که پدا ګره له سهر یه شت، ټه ویش جهوه ری مه عریفه ی شیعری
ټم شاعیره یه، ټایا ټم تکه کردنه، ټم دژوازیه له استیدا له
ټاګایه کی مه عریفیانه و هونه ریانه وه دت، یان خټ سک و خ کرده؟
ټایا ټم یزبه نډیه شیعریه به ټم وون کی جوداوازه وه
تایه تمه نده، یان بووه ته به ته یه ب ټم وونه ناخودیه کان و
لا سایي کردنه وه، به ام به شوه یه کی ناکارامانه؟ ټیدی ټم گومانه
کات ده هو ته وه که به ټم وونی نووسینی شاعیردا ش بینه وه،
به دواي و سته ګه کانی وهرچه رانیدا بګه ټین، ټه و مامه ټه کردن و
شوازه له لاماندا وه کو ده نګ کی دی به رجه سته بت نه ک وه کو ورده
شه پل لک له کی شه پل له بچک له کانی تری ده ریای شیعری ټستاماندا
که رو ښکه بکات:

ه نډه ی زهر د ټنه ی ه لکه یه

ټاهه کانی له ناو ده ترووک

زه وی ب ماوه یه کی ز

له س راخی هو ټنی هیوادا

دهستی له ناو نیازی بګه رد ګه رم ده ب ته وه سروودی زه وی: ل 44

هه به ته شاعر له ټم وونه دا، هشتا هر پار زګاری به خ سکبوونی
خ یه وه کردووه، هشتا خی نه کردووه ته ووبه رلک ب درختنی
مه عریفه و فلهسه فه کردن که له لای ز رلک بووه ته شت کی ګرینګتر لهو
عه فیه ته ی که مندا یی ب شاعر ده ګه ته وه، ټیشکردن له ناو
زماندا به مهراقه وه سیح رلک به زمان ده به خشت، له ګه ملا زمانی
ټاساییدا مهودایه کی به ربهرین ده که و ته ټوانیا نه وه، ټیتر شاعر که
په یدا بوو تخووبه کانی زمان ده به ز ټن، مانا و ده لاله ته فره نګی
و سووننه تییه کان به دواي خ یدا به ګه ده ټن، چونکه زمان خی
ده ستاو ټر نییه، به کو بووه ته مه خلوو قک، بووه ته به شلک له خودی
شته کان:

له ته نیشتیدا ټاګر کی کرده وه

له یه ک دوو هه نګاو به ولاره تر

دوو پشكك له ناو كچه مه كك ئسكدا مردار بووه تهوه
خه ككانك به ترسه وه دكه بهر هه تاوى به هار سروودى زهوى: ل45-46

استه له هه ند شو كندا شيعر ب ئه و ئه و ژيانه يه كه هشتا
نه يتوانيو وه بجه بكت، ئه و ژيانه يه كه هشتا تيدا نه ژيا وه،
وهل ئاماده يى پده به خشت:

چاوى ئاگر له دزه خدا چى ده
تابوت ته نيا جگاي يه كه كسى تدا ده بته وه سروودى زهوى: ل109-110

ئه و ناكك شت له و خا وه ساتوسه ودا له گه ا زماندا بكات كه به
هه و و كك ششى ئه ده ب پى گه يشتو وه و به ره و هه ر مكى
جادو و ئام زترى بهر ت، به كو ئه و ئاو به زوبان ده داته وه و
ده يباته ن و هه ر ممه به را ييه كان، پاشان ده يه و ت له و وه هه و كى
ئه و تى له گه دا بدات تا بيگه يه ن ته ئه و هه ر م و جگا سحر ئام زه
كه ئامانج تى، به ام مه ودا كه ئه وه نده گوشاده هه موو سحره كان
تيدا به تا ده بنه وه. ئيدى يا خيوونك ل ره و له و درك پده كرت
به ران بهر به فرمى باوى زمان له ت كسته كاندا، به ام هه ر له و
قه تيس ده م كن و ب قوو ا ييه كانى زمان ته شه نه ناكات هه تاكو له
ستراكت ر نزيك بته وه، به كو هه ر له فه زاي ده ره وهى زماندا
ده م كن ته وه و ده ستكارى كك نته كستى زمان ناكات و له ز شو نيش،
له ز ر ده قيشدا وا هه ست ده كرت شت كى هه ممه كى ئه نجام ده دات و
ئامانجك ناپك ت، به و مانا يه ي كه له جه وه ردا گان كى مه به ست
بكت:

دوور ييه كى ئا ز
ئاوى خه و اووى ناو گزه بخ ره وه سروودى زهوى: ل49-50
سروود خو نى زهوى به كا غه زى په يام كفن كرا وه

به ره و گيانى خى هه نگا و هه ده گر
به رده و اميش ئاو له قه ا ده داته وه سروودى زهوى: ل50

*خه يا و ئه زموون

دياره خه يا له هه ند شو كندا هه ر ته نيا ئاو نه يه كه و چالاك ييه كى
ترى نيه جگه له په رچكرد نه وه و ده ستاو ئر كيش نيه هه تا به شدارى
له كه شفكر دنى هه قيقه تا بكات، بيه شته كان هه ر وه كو خيان كپى
ده كاته وه. له هه ند شو نيشدا وشه، يان ده سته واژه ي ئه و ت
قوتده بته وه كه ئامانج تيدا به ره مه مه نانى ئاژا وه يه كى نا وه كيه
هنگبت ب تكدانى ئا وه زى شيعرى، كه جگه له هه نانه دى يتمك

هیچی دیکه بهرجهسته ناکات، ئه مه‌یش له‌ استیدا هه‌ند جار
په‌داوێستیه و چامه‌ په‌داگری له‌ ده‌کات:

پیتی زی نه‌وان

کاره‌وه و زهرده‌په‌

ئاخاوتن و نه‌وای خه‌م

دیدار و ناوه‌نانه‌ی خه‌م سروودی زه‌وی: ل53

هه‌به‌تا نابته‌ شاعیر هه‌ر له‌ په‌ناوی نووسیندا کرده‌ی نووسین ئه‌نجام
بدات، به‌که‌ په‌وێسته ئه‌وه‌ی که ده‌ینووسه‌ت په‌به‌په‌ی هه‌هه‌نده هزری و
ده‌روونیه‌کان ته‌یدا ژیا به‌ته‌ ئینجا له‌ایدا به‌ته‌ ده‌ق، جگه‌ له‌وه‌یش
په‌وێسته شاعیر به‌ر له‌ هه‌ر شته‌ك به‌ خه‌ی ده‌ق به‌رهه‌م به‌ته‌ته‌، ئینجا
توانا و زه‌وق و سه‌لیقه‌ی خه‌ی به‌ خه‌ه‌وێستهرین که‌س و شته‌ و با به‌ت
بخاته‌کار، ئه‌و، ئه‌و که‌سه‌یه که سه‌رجه‌م ته‌حه‌ی مره‌قه‌کان به‌ووی
چالاکیه‌کی دینامیکی به‌رهه‌ته‌دا ده‌کات، هه‌روه‌کو که‌ته‌یه‌ج ئاماژه‌ی
په‌داوه‌. به‌گومان کاری شاعیر سه‌رکه‌شی کردنه‌ له‌گه‌ به‌ده‌نگی (یان
خام‌شیی دنیا) و له‌گه‌ به‌ته‌که‌یشدا که‌ خه‌یه‌ له‌ مانا و وای له‌ ده‌کات
که‌ به‌ته‌ خاوه‌نی ده‌نگ و مانا، هه‌تا ئه‌و کاته‌ی په‌ی ده‌کرته‌ته‌
به‌ده‌نگی و ته‌که‌ته‌ به‌ته‌ ده‌نگ و نه‌بوونیش و ته‌که‌ته‌ بوونی
له‌به‌که‌ته‌وه‌، چونکه‌ وشه‌ له‌وه‌ گه‌وره‌تره‌ که‌ هزره‌کی ته‌که‌ش و
بووده‌ته‌ له‌ی ده‌ته‌وانه‌، ئه‌وه‌نده گه‌وره‌یه‌، که‌ ده‌ته‌وانه‌ خودی جیهان و
بوونه‌وه‌ر و ته‌گزیستانسێش له‌ ته‌یدا جته‌که‌ته‌وه‌ و نه‌ته‌یه‌کانیان
په‌رده‌په‌ش بکات، یان ئاشکرا بکات. ئیزرا پاوه‌ند باشی به‌چه‌وه‌ که
ده‌ته‌ته‌: هه‌موو وشه‌یه‌که‌ به‌ مانا بارگاویه‌، ده‌ته‌وانه‌ ئاماده‌یی به‌
هه‌موو شته‌کان بدات، چه‌وپه‌ به‌ته‌وه‌، به‌ته‌سه‌که‌ته‌وه‌، هه‌روه‌ها هه‌تا
ئه‌وپه‌ی مه‌ودایش گوشاد به‌ته‌وه‌، که‌وابه‌ ته‌ه‌ویه‌ بوته‌ته‌ خودی وشه‌
جیهانه‌، چونکه‌ هه‌موو شته‌ك له‌ناو ته‌یدا به‌رجه‌سته ده‌کات، شته‌کان له‌
چوارچه‌وه‌ی دروستی ته‌یاندان جته‌که‌ته‌وه‌، یان ده‌کره‌ به‌ته‌یه‌ن ئه‌وه‌
وشه‌یه‌ که‌ مه‌ودایه‌کی به‌رینتری با به‌ته‌ی شیعیری په‌شانداده‌ت، له‌ته‌دایه‌
هه‌موو شته‌ك په‌گه‌ی ته‌ی ده‌ته‌ته‌وه‌ و ته‌ی دووباره‌ که‌شفده‌کاته‌وه‌ و
ته‌یه‌ی ته‌یه‌ به‌ ته‌ه‌یه‌کی کارته‌که‌ر ده‌گه‌ته‌ته‌ته‌. ئه‌وه‌ی که‌ گرینگیشه‌ ئه‌و
کاریگه‌ریه‌ هه‌ستی و ته‌سته‌تیکیه‌یه‌ که‌ ده‌ق له‌لای وه‌رگر به‌ته‌یه‌
ده‌ته‌ته‌ته‌ و ته‌یه‌ وه‌رگریش وه‌کو په‌رچه‌کردار ته‌یه‌ته‌"ی ئه‌و
کاریگه‌ریه‌، دووباره‌ مانا به‌رجه‌سته ده‌کاته‌وه‌:

که‌روه‌شکه‌ك له‌ناو ته‌یه‌ نه‌ گیادا به‌چه‌کانی ته‌یه‌ره‌ چاوبزی ده‌کات

که‌شکه‌یه‌کیش به‌سه‌ر هه‌یه‌کی مه‌یاکراودا نیشته‌وه‌

سروودی زه‌وی: ل54

ئه‌ره‌ به‌ته‌نده‌ ته‌له‌که‌ی هه‌به‌ یان به‌چه‌وه‌

شاد ده‌ته‌ته‌ته‌ سروودی زه‌وی: ل112

تووتی بـ چاوو وو دهم دهکا تهوه
له نزيك
هگ و
گپكه و
خونچه

دهوهست و پـی له زهوی دهخشـند
نهخشی ناوچهوانی بهردی بـ دروست نا بـ سروودی زهوی: ل4

*شيعر و پـداويستیی

لـره دا شيعر تهقهلا دهدات بهرهو ئاقاره نوـیهکان بچـت، یان هیچ
نه بـت که شفيان بکات بـ ئهوهی بـ حـکی به جـش و خرـش به ديبهـند. بـ
شک ئه گهر ههر شاعیرـك ئهمهی ئهجامدا ئهوا تراديسيـ نه شيعريه
باوهکانی تـپهـاندوو و ژيان له ناو سـز و ئاگایه پهژمووردهکی
مرـق زيندوو دهکاتهوه و دهردهکهوـت که چـند بـ حـمان
پـداويسته، چونکه ئـمه بهدوای شته مرـییه هاوبه شهکاندا دهگهـين،
يان دهمانهـو خـمان له ناو دهقـکدا بدـزينهوه تا به خودـکی دیکهوه
په یوهست بين، ئهـو خوده دهتوانـت تـگهـشتن فهراههم بکات و
ماناگهـلـکی جياواز له ناو دهقدا بهدی بهـندـت، ههـبهـته ئهم
هاوبه شیهی که له لاماندا مانا به تـکست دهدات، یان به شـوهیهکی
تر بـم له دهقـکدا ئـمه بهدوای ههـوـست و پرهـنسيه مرـییه
هاوبه شهکاندا دهگهـين و ههر بهوهيش ههـيدهسهـنگـين، یانی ئه گهر
دهقـك خاوهنی ئهم شته نه بـت و لـی ونـبـت ئهوا بـ لای خـی سهرنجمان
بهکـش ناکات و به داهـنـانی له قهـم نادهين. بهـام وهکی تر شيعر
له بریی ئـمه تـدهـهـزـت، زمان به قسه دهـندـت، به تهوزيفکردنی
کرده مرـییهکانیش په نجهکانی شاعیر لهگهـلا درهوشانهوه دا نهرم
ده بـت:

شيعر دهستی له سهر شانم دانا
گوتهی له دوورهوه هاتووم و نه زرم له خـم گرتوووه
نیشانهی زيندوو کردنهوه بناسم سروودی زهوی: ل57

دياره له پراکتیکدا شيعر ئامانجی ئهوهیه له پهخشان فشهرده تر و
چـوپـتر و دهوـمهـندتر و خهیاـپـيانه تر بـت، چونکه به گوـرهی "ئی.
ئـس. داـس" خهیاـلا چیدی مهلهکهیهکی له فیکر دابـلاو نییه که
بـگومان سهرچاوهی سهرتاپای داهـنـانـهکانی مرـییه. شاعیریش ههردهم
ئامانجی ئهوهیه که له فهزایهکی کهمتردا مانا و مه بهستهکانی
به دهستهوه بدات و زـربهی جارهکانیش مامهـه لهگهـلا حـته زـر
ئاـزهکانی هزردها دهکات، دهیهـو گـانـکاریهـک له دهقدا

بهـنـتـهـدی، لهـناویدا، بوون به ئامادهـییـهـکی مرـیی بدات، تا له
ئهـنـجامـدا دنیاـبینی، یان تایهـتمهـندـتیـهـکی شیـعـری دهـستهـبهـر
بکات:

پهـیاـمهـخـش دـم لهـسهـر دهـستهـکانی دهـخات و لهـچاوی نـزیک دهـکاتهـوه
قهـت دـی وا پـهـ کارـهـوه و زهـردهـپهـی نهـدیوه سروودی زهـوی: ل54

*ههـندهـکانی وشهـی شیـعـری

ههـمیشه وشهـ دوو لایهـنی ههـیه، لایهـنی خودیی و لایهـنی بابـهـتی. ههـمیشه
دنیاـیهـکی تر لهـودیو وشهـوه خـی مات داوه، ئهـویش جیهانی ئاگایهـ،
وشهـ- زمان ئامرازـکی بـهـوـنهـیه بـهـ گوزارشت کردن لهـبارهی جهـوهـری
واقیعهـوه لهـپهـیوهـندی بهـمرـقهـوه. زمان وامان لـدهـکات بهـ
شهـیهـکی هـشیارانه شتهـکانی دهـوروبهـرمان ببینن. کهـواته لهـ
پـهـسهـی هـشیاریدا ئامرازـکی بـهـاوتایه. بـیهـئهـگر بهـو
هـشیاریه مامهـهی لهـگهـدا نهـکـرت ناتوانـتـکارفهـرمای خـی بهـ
شهـیهـکیشیاو و بهـجـهـ ئهـنجام بدات و لهـئاکامدا کارـکی ئهـوتـه
ناکات شتهـکان بهـوونی و بـهـگهـردیی لهـدهـوروبهـرمان بهـدی بکهـین و
گرفتـمان بـهـ دروست نهـبـت لهـبهـرجهـسته کردن و پهـرچهـکردنی ئهـو
بابهـتهـی زمان گـشت و خوـنهـکهـی پـهـکهـدهـهـنـت، لهـگرتنی ئهـو هـهـی
ئهـگر وانهـبـت ئهـوا بهـخاوخلیچکی و شهـواویی بهـدیار دهـکهـوت:

لهـسهـبهـری گهـرمی درهـختهـکهـدا بزهـیهـک بـهـ کامـهـرا بکهـ
حهـکایهـتی مردن کهـمـهـک لهـژیان درـهـزتره سروودی زهـوی: ل55

باران بـهـ ئهـوه دهـبارـهـخـی ون بکات
بـهـ ئهـوهـی نییه خـی بدـهـزـتهـوه سروودی زهـوی: ل115

*شیـعـر و یهـکهـتی بابـهـت

ئایا لـهـدا دهـکـهـ بهـوردی قسه لهـسهـر چوارچـهـوهـی شیـعـری بکـرت بهـ
تایبهـتی لهـووی بابـهـتهـوه، لهـووی یهـکهـتی بابـهـتهـوه که کاراکتهـر
بهـو چوارچـهـوهـیه دهـبهـخشـت؟ بـهـگومان، چونکه ئهـمه شتهـکی ئهـستم
نییه، لهـبهـر ئهـوهـی ئـمـه لهـبهـردهـم تهـکـستهـکاندا بهـرانبهـر بهـ
ههـیکهـلـهـکهـدهـهـستین، تهـماشای کهـمهـهـکهـهـسته ناکهـین که هـهـشتا
پـهـهـندیان پـهـکهـوه نهـسازاندوه، که هـهـشتا ههـر کهـهـستهـی خاون،
لهـوانهـیه لهـهـندـهـشوـندا سهـرنجی جـهـره هـهـبـهـکانـهـکهـبدرت، ئهـویش
بـهـ ئهـوه دهـگهـهـتهـوه که شاعیر کاراکتهـرـکی بهـئهـمهـکی
سهـردهـمهـکهـیهـتی، بهـو مانایهـی که ئهـو پارچه پارچه بوون و
لـهـکـترازانه دهـروونییهـی که سهـردهـمهـکه پـهـی بهـخشیوه، ئهـو
دهـیگوازـتهـوه ناو دهـق، دهـتوانین بـهـهـن ئهـو لهـهـندـهـبارودـهـخدا

کارفرمای ئاو نه ده بین ت که پیشان دانه وه و په چکردنه وه یه،
 بگومان به شوه یه کی سایک ل ژیا نه. ئه و ناتوان ت خ ی و ا دهر بخت
 و بنو ن ت، قهواره یه کی ت کمه له ناو خود کی ب ه ن ز و ل کهه وه شاه
 به رده سته بکات. به م پ یه ده کر ب ب یه کی تی ب به ت له م ده قانه دا
 ده که و ته دهره وه ی چوارچ وه ی ده قه وه، ژیا ن خ ی یه کی تی ب به ته،
 ژیا ن، دیا ره به سه رله به ری جوانی و د ز و ییه کانییه وه یه کی تی
 ب به ته. چونکه ل ره دا ته و او ی که ره سته کانی جیهانه شیعریه که
 له ئه زموونی ژیا نی شاعیرو قو و ا ییه کانییه وه وه رگیرا وه و جیهانه که ی
 پ بنیا تنرا وه:

مانگ دهستی نزا یه هه ف یو وه
 له تریفه ی خ ی زیاتر که سی نییه
 له کانییه کیش ده پ چ ته وه که هیچی له باره وه نازان
 کانییش له ئاست ج که ی دام نی خ ی
 که و
 لا و
 کو ره سروودی زه وی: ل 60

ئه گهر پاشینه ی شاعیر ئه زموونه ب چهن د و چوونه که ی ب ت، ئه و ا له
 ن وانی ئه زموون و گوزار شتکردن ل یه وه ههر وه کو نه زار قه بیانی ب ی
 چووه دا ب ان نییه. نووسینیش ژیا ندنه وه ی ئه و ئه زموونه یه به
 ش وه یه کی کام ل، به ش وه یه کی هونه ریانه ی با ل. خودی شاعیریش ئه و
 منه شیعریه له سه ر کاغه زدا داده ه ن ت که ئه رک کی گرینگی هه یه
 ئه ویش وونکردنه وه ی په یامه کانه ههروه کو "سان ج ن پ ر س" ئامازه ی ب
 کردو وه:

گه وره م نه شونما ئه گهر به در ماچ بکه م
 خودا و خود سزام دهن سروودیزه وی: ل 58- 59

ا بردوو و داهاتوو له ناو یه کدا مردوون
 قاچی ئه ستاشیان له ناودا سه ه سروودی زه وی: ل 121

*هه نه ده دیا ر و نادیا ره کان

هنگه ناوهر ك و تاك وشه کانی جیاوازییه کی ئه و ت به خ وه نه بینن،
 چونکه جیاوازییه که له ساتوسه و دادایه له گه ل جه وه ری شاعر و زمان
 خ یدا، ده ش بو تر ئه وه ی که یاخیبوون و سه رک شیی پ وه دیا ره
 تا اده یه ك ف ر مه، واته مه به سستی سه ره کی ئه و یاخیبوونه له و ف ر مه
 گشتیه ی که باوه و ک ده نگیی له سه ره. ه نگه شتی جیاوازی هه ب ت،

به نام که دهريده بـت و تهوزيفى دهکات به جـرـكـ ئه نجامى ده دات که تا ئه ندازه يهـك هاوتای نييه، نه بينراوه، پـشـتـريـش به و شـوـهـيه نه خوـندراوه تهوه، لانیکهـم له ناوه ندهکـى ئـمـهـدا. دياريشه شيعر بـجـگـه له وهى بونيادناني زمانـى کى جوداواز و پـهـره پـدان و پـشـخـستـنى له ئهـستـدایه، ئهـرکـکـى دیکهـشى هـهـيه، ئهـويـش پـشـتـريـش و دهـوـمـهـند کردنى زمانه، واتـه زمان والـدهکات هـهـگـرى پاشخانـکى مهـعـريفى قوـوـتـر بـت و پـشـخـکـى دینامیکیانه تر له بـتـهـيدا شاردراوه بـت و به بهـها و بابـهـتـگـهـلى هـهـمـيشـه خـتـازه کـهـرهـوه و کـاـزـفـدهـر بارگاوى بـت:

ترپهى دـم گوـ له مـشـکم ناگرـ و شوـنـپـى ناسـرـتهوه
کـمـهـ پـشـخـکـى مـيان لهـسـر دهـستـيان اگـرتـوه
دهـموچاويان تهـواو سوورـهـهـگـهـاوه و ئهـو اـزه دهـرکـنـن
په پووله بـوا به پـوـناکى چـراى دزانیـش دهکاتـسـروودى زهوى: ل62

شاعیر، هـهـبـهـته له میانـهـى زمانـهـوه به شتهکانـهـوه په یوهـسته، دهـکـرـ وهـکى تر بـپـين زمان تاقـه نیشتمانی بـچـهـند وچوون و بـ هاوتای ئهـوه. زمان تا ئه ندازه يهـکى زـر بهـرجهـسته کـهـرى خهونى شاعیره، نه وهـك ژيانـه يا پـستـيه کـى:

دهـتـوانـم باوهـ بهـو هـهـموو شتانه بهـنـم که بينیوومن
چونکه هـهـموويان خهون بوون سروودى زهوى: ل63

ههـتاو خهريکى دزینی پارچه قوماشهکانى پرسه يه
داواى کرد له دزیه کـهـيدا ياوهـرى بين
ئـم داوايه تايبه ته بهـو مـرـقـهـى چاوى دـى ناسیووـه
سروودى زهوى: ل125

بـگـومان زمانى شيعری زمانـکى بارگاوييه به وـنـه، له پـشـخـکـى
وـنـهـشـهـوه ده يهـوتـ ئهـو استيانـه ئاشکرا بکات که به هـيانـهـوه نیازی
ئاشکرا کردنى مانای ئهـزمـوونـه تايبه تمهـند و کهسـيه کـى خـيـهـتى.
سهـرهـنجام هـهـروهـکو ئهـوهـى که بـليخانـف بـى چووه شيعر بيرکردنهـوه يه
به وـنـه. بـ ئهـوهـيش که به وردى ئهـوه ديارى بکـهـين ئايا دياردهـى
وـنـه دهـبـ چى بـت، بـ ئهـوهـى ئهـوهـيش ديارى بکـهـين ئاخـ وـنـه پـشـهـزر
دهـکـهـوت، يان به پـچـهـوانـهـوه، ئهـوا لهـگـهـا گاستـن باشلاردا پـويـسته
بـپـين شيعر پتر له وهى دياردهـى ئاوهـز بـت، دياردهـى پـشـخـه. بهـم
پـيـهـيش خـهـيا پـشـخـکـى گـهـورهـى تـدا دهـبينـت. بهـو مانايـهـى که وزه يه
له داھـنـان و توانايـه له هـنـانـه ئارا و قابليـه ته لهـسـر

کړدنه وهی جیاواز وهاو د ژهکان و په کڅستنی نه گونجاوه کانه له گشت کی لواو و هارم نیدا. له وهیش بتراز توانا په کی مه زنیسه له ت کشکان دنی په کتی ووا ه تیانه ی شته کان و ت کوپ کدانی پ وه ندییه شه ق ییه ک نه کان له پ ناو سهر له نو بنیادنا نه وه یان. به مج ره یه که ژیا ن کی شیعری به ک نس پت ده به خشر ت، نه و ک نس پته ی که پ ویسته به ه نوو که وه پ وه ندیدار ب ت و ه نگدانه وهی ح ایبوون و دهرک پ کردن ب ت ب خودی سهرده مه که خ ی:

همیشه په کم بارانی سا د خ شم ده کات و دوا بارانیش ده مترس ند نازانم ب ناتوانم ته و او له باران نزیك بېمه وه یاداشتنا مه په کی توندوتیژم داوه ته په کم بارانی سا نهرم ببار

نان نهرم ناو پرژن ده کړت شانه ی ه نگوینیش به نهرمی پ ده ب ت سروودی زه وی: ل 68

نا ی نه سپ له ق بووه و سروشت توو ه و د خراپه نه ی ه زی دیدار و نه فسوونی وونا کی خودا فرمان به د م بده خراپه دهرکا تسروودی زه وی: ل 67

*شعر واقعی خودی خ ی ده ثا فر ند

دیاره شعر همیشه واقعی خ ی ده خو ق ند و ک مه ک له دهره وهیش ده خواز ت ب نه جامدانی نه م کاره ئا زه ی، واقعی حا ییش دره وشانه وهی زیاتری پ ده به خشر ت. شعر هه ند جار ل ره دا ل ژیک کی ف ت گرافیا نه ی هیه، زووم که و نه ی نزیکتر ده گرت، که ه که یان ده کات و سهره نجام که ته و او ئاماده ده بن، ده یان خاته تو ی نه لبووم که وه، ده توانین ب ین نه لبووم که چه کامه یه، به ام نه وهی که ل ره دا جیاکاره گ شه نیگا کانه، هر ف ت یه ک له پنت کی دانسقه وه دیمه نه کی خ ی او شکار ده کات و له چوارچ وه په کی نه فسووناوی سهرسامکهردا نه وقی ده کات. نه و دنیا یه ی له دهره وهی ده قدا بوونی هیه، له سهراپا و به در ژایی مه ودا و هه نه ده کانی تژییه له دژوازی و نه گونجان، ب گومان ده قیش ز ر له و دنیا یه وه دوور نییه و نه و دژوازیانه ده گواز ته وه ب ناو خ ی، ئیتر دنیا یه ک ئا فهریده ده ب ت که گواستنه وهی کتوپ له شت که وه ب شت کی ته و او جیاواز زا ا ده ب ت و تا ا ده یه ک ده ق هه ناسه سوار ده کات، نه گهر به ش وه په کی و و که شانه ییش سه یری بکه ین نه و ا په یوه ندی ب گه کان کا بوونه وه یه ک دهسته و په خه یان بووه ته وه، له ملاوله ولایشدا پ وه ندییه کان بوونی خ یان له ده ستداوه، به ام وه کی تر که تو ژی سهره وهی نه و و وکاره به ج ده ه ت هه مان نه و دنیا یه ی دهره وهی ده ق ده بینین که شعر به یاسا

و لښکي څي ئا فريدهي کړد ته وه و هه ست ناکړت که که موکووي
 تدا هه بټ و ئو يه کټي بابه تيه ش که له لايه ن زږر که وه جه ختي
 له سر ده کړ ته وه هنده بزر بوو بټ که به زه قی به و ده قانه وه
 ديار بټ که واقع کي بټ يه کټي و پټ هاودزي نمايندهي ده کهن،
 به نام وه کو ش وه و فټرم ده ش پټ وه ندييه کاني زمان نه توانن
 يه کټييه کي بابه تي بهرجه سته بکهن، به ديوه کي دیکه يشدا ناوهر ک
 به ئه رکي ئه وه هه ده ست ت، ئه ویش ئه گهر بټ و ه چاوی ئه و واقيعه ي
 دهره وه ي چامه بکهن، که وه کو شه قټا ش هژان و دابټ اني ووکشانه
 پيشان ده دات، وه ل له وديوي ئه ماندها بټ ش ئه وه ي به گه نه ويسته
 يه کټييه کي بابه تيانه ي مکووم و تټ کمه يه:

کتټ بټ له ئوم دي څي يدا دي داينه وه

شو نيشمان له سر زه وي نيه

ئه گهر هه شمان بټ ياريه کي ئا گربازيه

تیشکي سوو تټ نهر شه مټي توانده وه

پا يزيش سوو کايه تي به شکي دره خت ده کات

وه کو عه ليشيشي فيکه بټ کټ شراو

ده ممان بهر ز کردو وه ته وه سروودي زه وي: ل 69-70

به په يژه يه کي نوو ستوو هه ده کشمه ناو تاريخي و وونا کي

په يژه ته نيایي و ترس و واقو مانه

تاريخي لټوي له کو مټي وونا کي ده کات ته وه سروودي زه وي: ل 70-71

*سهرکه وتني هه سته کان له ناو وه بټ دهره وه

دياره و نه کان بير و هه سته کان ئاشکرا ده کهن، س زه کان بهرجه سته

ده کهن، هه ژمووني و نه کان لايه نه کاني دیکه ي شيعر تا اده يه ک

کا ده که نه وه و لټټي به بابه ت و مانا ده به خشن، يه کټ له خه سټ ته

دياره کاني شيعر کټ که و نه دايه ناو هه سته کړنه به بووني کټ مه

گرټ په ک له نوان گواستنه وه و نه کاند، که ئه مه يش واده کات له

هوت کي سروشتي و بټ گږ و گټټ ييه کي شيعري بټ بهري بکات، ئه گه ريش

شيعر پټ به پټ څي له چه مکی و نه دا بين ته وه ئه و ماناي ئه وه يه که

و نه ئټ ليم ننت کي سهره کي و يه کانه يه له پټ که نټان و به ديه نټاني

شيعردا، "سي، دهی، لوويس" له کټټ بي و نه ي شيعر يدا ده تټ:

دا هټان و بوټري و به پيتي له و نه دايه، ئه مانه هه مووي به

"خا کي به هټ ز" له قه هم ده درن، به نام ئه و هټ که به سر چامه ي

هاوچه رخدا با اده سته وه کو هر هټ کي دیکه شيمانه ي ئه وه يه هه يه

له ده ست دهر فرتټ، هه به ته و نه يش هه رده م جټ گيره و خودي قه سيده يش

له دهره نجامدا و نه يه، ده کړ هه موو شت کي بگټ تټ، بټ نمونه

ئا استه، شټ واز، بابه ت، فټرم... تاد، به نام و نه هر به جټ گيري

له پښکها تهی شیعر دا دهم ښتهوه و هر وه کو پښوهری سهره کی و شکلی
شاعیر و بهرزی و ژبانی بهرجه ستهی شیعریش دهم ښتهوه بهو
پښه "درایدن" ناماژهی پښداوه:

په پووله بڼوا به وونا کی چرای دزانیښ ده کا تسروودی زهوی: ل66
تریغه ش چه ند له ئاسک کی دووگیان ده چ

به نهرمی پښ هه ښده گر سروودی زهوی: ل67
نووشتهی چاوه زار به ناوچه وانی خانوو جڼ لانه ده کات
سروودی زهوی: ل82

درهخت تا بهر ز نه بښتهوه سښهر ناگر سروودی زهوی: ل82

لڼدانی دڼا هه موو شته کی من ده زانڼ و چاوسا غی هه قیقه ته
سروودی زهوی: ل85

بڼگومان نهوهی که هاوگونجان دن له میانی وڼنه کاند ا به دیده هڼڼت
ککه وتنی بابهت و وڼنه یه. وڼنه ڼڼگای بابه ته که ڼڼشن ده کاته وه،
که مه کی ده کات خڼی باشر به دیار بخت، یان بدڼڼته وه. "نای. نهی.
یتچاردز" پښوايه: نهو توانا سهرسامکه ره ی شاعیر بڼ
هاوئا هه نگر دنی قسه، هرچی چڼڼڼک بڼت به شکه لهو توانا فره
سهرسو و هڼنه رتره ی هاوئا هه نگر دنی نه زموون. خودی نه زموونی مرڼف
که هه میسه بابه تی ته وای شیعر بووه. شیعر کاتڼ که قووڼایه کانی
مرڼ ته دیده کات، خه سڼه تی نو، یان جیاواز به شته کان ده دات،
مانایه کی پڼزه تیغانه یان پڼده به خشت، لهوڼوه یه که ده توانڼت
جڼگایه کی شایسته و پڼبه پڼست له جیهاندا ده سته بهر بکات، چونکه
هروه کو ماکلیشیش ناماژه ی پڼکردووه: شیعر یه که لهو ڼڼگایانه ی
که مانای ژبانمان بڼ ڼاڼه ده کاته وه و قووڼترین پڼداو یستییه
مرڼییه کانیښمان نهوه یه که مانا بڼ ژبانمان فراهه م بکه یڼ:

کیسه ڼا که سهری خڼی ده باته وه ناو قاوغی
له قووڼایه ی خڼی ده وانا سروودی زهوی: ل72

جا نه گر شیعر هروه کو نهوهی کریستڼڼهرکڼڼدو ڼڼا بڼی چووه: یه که ڼک
له که نترینی نهو چالاکیه ئڼستڼتیکیانیه ی هزی مرڼڼڼایه تی بڼت نایا
نه ڼته رنه تیڼی دیکه ی هه یه؟ واته ده توانین پښتگوڼی بڼه یڼ و هه ست به
ناته وای و که ماسیه ک له ژبانی مرڼییماندا نه که یڼ؟ دیاره تا
ئڼستا نه م پرسیاره بڼ وه ڼام ماوه ته وه، چونکه شیعر بڼ ڼڼحی مرڼف
له م سهرده مه یشدا پڼداو یستییه کی په یگیره و سهروم ه لهوه ی به
ڼڼڼڼڼ کی پڼزه تیڼ و گرینگ هه ڼبستڼت له پڼخستنی و پاقرکردنه وهی له

گوناهه زه مینییه ناجیزه کان، هشتا تپه اندنی قزهوونی و
یه کدخییه کانی ژیا نه و جیهانک به ئاده میزاد هوا ده بینت که
ههست دهکات پوهی پوه ندیداره و ناتوانت دهستبهرداری بت:

سهرم له تاریکی و ووناکی سوو ماوه
کامیان له بهر کامیان هه دین سروودی زهوی: ل71

وه دهچت ئه فلاتوون بایه خی بهو چتر و لهزه ته دابت که شاعر
ده یبه خشت، ئه ریهستیش بایه خی بهو کارفه رمایه دابت که شاعر
ده بینت، هه به ته وه زیفه شیعریی له لای ئه ودا خی له "کاتارسیس" دا
ده بینته وه که ده کر چه شنی فیلتهرک ب پاقرکردنه وهی دهروونی مر
لی بوانین، به ام ئمه پمان ناکرت شیعر له یه کک لهم دوو
به خششی خی دامانین، یان به ب یه ککیان و نای بهرکه ما بوونی
بکهین، چونکه ب ئمه چتر و وه زیفه که یشی ههر پداویسته:

دهستی بکوژ چرچ و لچ و په هی ت که وتوو
ناتوانت خهون ببین که په پوله یه سروودی زهوی: ل66

زه و ییه کی دانه چاندراو نهیتوانی بزه به نته سهر لوان
هه می هه شمه ند پی اگه یاندم سروودی زهوی: ل114 - 115

به گه نه ویسته که ئومد و ئاواتی بهاوتا و بچا ش و بهر هه سستی
شاعیر جگه له شیعر یه تیی شتکی دی نییه، ب ریس پاسته رناکیش
ئامازه ی به وه داوه که: تاقه په یامک که ده که و ته ئه ستی شیعره وه
ئه وه یه که جوان بت. هه به تا به گوهری ئه م چه مکه بت هه ند شو
له جهسته ی ده که کانی سه باح ئامانجیان پکاوه و بهرده وامه له
گه ئانه وهی خهون و واقعی تدا ناتو نته وه و بهو شوه یه مشتوما ی
ناکات. نه بوونی شیعر، یان چککردنی له ژیا نیدا بوونی گه وره ترین
ب ئوم دییه له قه واره یدا. له م لاپه ه شیعریا نه دا دهق به شوه یه کی
حه په سه نه رانه هه ندی ئستای به سه ردا زا ه، یان هه موو
هه نه دکانی له هه نوو که دا شارد ته وه، هه گری هه ندی ئه م
ساته وه خته یه و له میانیه وه بهر ئستا ده که وین وه ئه وهی له
به رانه ر فیلم کدا بین که به ته کنه ژیا ی (سه هه ندی-3د) پیشان
بدرت، یانی له هه موو لا و گه شه یه که وه ئستا بهر جهسته بکه ن،
ئه مه نده به پاوپیی وکتومت ژیا نی خی ژیا وه و ده ژت، کتومت شیعر
دت ئه وهی ب دابه نته وه، به چه شنک ئه و کاره ی ب ئه نجام ده دات
که هه رگیز مه ودا یه ک له نوان ئه و دوانه دا به دی
ناکرت، ته نیاسروشتی ئه و دیا له کتیکه ده رک پده کرت که له نوان

یه کـتیه کی تریان بـ ده گونجـنـ، که ئه مه ییش به دـنیا ییه وه هـوـه که
بـ ئه وه ی له هیچه وه شتـکی جیاواز بخوـقـنـتـ، ئه گه رجیش زـربه ی
هـوـه کانی شی ده گه نه بنه ست:

بخوور تا نه سووتـ بـنی بـاو نا بـته وه
درهخت تا بهرز نه بـته وه سـبه ر ناگرـ
ئاو تا نه وات ئاوازی لـ پهیدا نا بـت
پشکـ تا نه بـته خـمـش با نایبات سروودی زهوی: ل82
چ هـگر بوون و نیازـکی پا که به هیواوه اکه ی
وو خساری مه حاـا ده بـته ئاوـنه بـ به رانه ر سروودی زهوی: ل83

* لـژیکـی شیعری

ده شـ وـنه له شیعردا بهرجه سته ترین ئـلیمـنت بـتـ، ئه گه رجیش به سهر
دنیا یه کی کـلکه هـنگینه پیدا ئاوهـا مان ده کاته وه، بهـام ئا یا شیعـر
ته نیا وـنه ده یخوـقـنـتـ، یان شتگهـلـکی دیکه ییش له پـکهاته پیدا
به شدارن؟ هـر بـنمونه: ئـبژـکتـ، خه یاـا، پرسیار، خهون، زمان،
گـاـنه وه، یاده وه ری، کات و شوـن، دنیا بینیی، فه نتازیـاـتـاد، بهـام
مه رچی سهره کی ئه وه یه که شیعـر بـته بـته یه ک و ئه مانه و هـرچی
ئـلیمـنتـکی تریش هه یه بگرـتهـخـ و به شـوه یه کی گشتگرانه یه کـتی
فـرم و ناوهرـکـ پـکهـنـ، که دوا جار ده بـته یه کـتی بابهت تـیدا و
به ئاقاری مانایه کی گشتیی ده مانبات و په یامـکی لـوه هـده گـزینـ.
بـگومان ئه وانه یله سهره وه ئا مازه یان پـدرا، پـویسته سهرتا پا تـک
بـژـن و پـکهاته یه ک بخوـقـنـن که خـی له یه کـتی بابهتـدا
ببینـته وه، هـبه ته بهر له مانه هـموویشی مـتیف شتـکی ئـرگانی و
گرینگه و پـداگری ده بـته مایه ی ئه وه ی ئو ئـلیمـنتـانه له
تـکـستـکـدا ئاوـته بن و گوتارـکی شیعری کامـا بخه نهـوو. بـجگه
له مانه لـژیکیش لهم دا هـنانه دا به شداره، که پـویسته زـربه هـز بـت
و پرد له نـوانی وـنه کان و سهرجه م ئـلیمـنتـه کانی دیکه دا
دروستبکات و له کاتی خوـندنه وه پیدا هه ست به شپزه یی و په رتوبـاوی
نه کرـت. هـنگه هـبه بـت بپرسـت: لـژیکـی شیعری چییه که وا په یده رپه ی
دوو پات ده بـته وه؟ دیاره ئه و جووـانـه وانه یه که گواستنه وه
شیعریه کانی دوو توـی ده ق شیاو و مومکین ده کهن و یاساوـسا کانی
به رقه رارده کهن و سه لیه یه کی سهرئاسای پـناوـت بـ ده رکپـکردنی،
ئه و خوـنه ره ی که به دوای پـوه ندی ایهـه کانی قه سیده دا ده گهـتـ،
به دوای ئه و پـوه ندیا نه دا ده گهـتـ که به شه کان پـکه وه ده لکـنـت و
گشتـک دروستده کات ده بـ بزانت ئه وه عه ودا ی یه ک شته ئه ویش لـژیکـی
شیعریه. بهـام ئا یا ئه و پـوه ندیا نه هـزامه ندیی به خوـنه ر

ده به خشن؟ مه به ست ئه وه يه ئا يا گونجا نـ کی سهرجه مگیر هه موو شتـك
له ئامـ نـ ده گرـت؟ نازانم كـ يه كه مجار وتوو يه تی شيعر لـ ژيكي
ناوازه ی خـی ده خوـقـنـت، بهـام ئه مه بهـگه نه ويسته، لـره دا به
مانای ياساوـسا خـی ده دات به دهسته وه و ههر شيعرـك سهرله نوـ و بـ
يه كه مجار ئه و لـژيکه بـ خـی ده ئافرـنـ، چونكه ته نيا يهـك لـژيک
بوونی نييه، ئه گهرچيش هاوبه شيه کی لـژيکی له میاندايه، بهـكو
لهـ استيدا ههر دهـقـك خاوه نی لـژيکـکی سهر بهـخـيه و پـبه پـی ژماره ی
ده قه كانيش لـژيکه كان هه مه جـر و بـ ئه ژمارن:

باـنده ی دـرينی هه ولـر شه هيد کرا
فـينی له يادمان ما
دايکی شه هيدـك تهرمی باـنده ی دـرينی هه ولـری
وهـك ده سکه نـرگز و مـخهـك
له قه راغـكـكا كاندا بـ فرـشتن داناوه سروودی زهوی: ل85-86

نواـه له قـزاخه ی مندا بـنی خه مـاند
منيش له قـزاخه ی شيعر
ئـرـ گيان له كوـی جهسته دا ده ژی سروودی زهوی: ل 85

دياره ههر وهـكو ـامبـ دهـت، سه باح لهم ده قانه دا ته واو
سه رده مانه يه و ئه مه يش ئه گهر ـوو كـهش نه بـت ئه وا (نهـنـی
ده قيجياوازه). ئاشکرايه كه جـره ئه زموونگه را ييهـك هـشتايش ئه م
به ره مانه ی جياكار ده كـن، ئه ويش مانای ئه وه يه كه ئه و له
ئاره زوو يه کی به رده وامدايه بـ هـنـانه ئارای شتـکی ته واو نوـ، بـ
هـنـانی گـانـکاری و خـجـهـشتن و ده قه كانيشی تيشـك ده خه نه سهر
قـناغـك كه بهـگه نه ويسته بـسـه روبه ريه کی بـهـووده تـيدا
به رجهسته يه و سـكـچـکی جياكارانه و تا يبه تمه ندانه ی بـ دهـكـشن. ئه م
قـناغـه ی ئه وی پـدا تـده پهـت له وانـه ی پـشووتری ده وـه مه نـدـره، چ
له ـووی بـهت چ لهـووی فـرمـه وه، ئه گهرچيش سه دای ئه زموونه
به را ييه کانی فه زای ئـستایشان به يه كجاری بهـجـ نه هـشتوو و به
ته واوه تی له تراديسـیـ نه کانی شيعری پـشووتر دانه بـاوه، يان دهـكرـ
بـين هـشتا په يوه نـدی به ـاـبردووی شيعری خـيه وه ههر به رده وامـه،
بهـام هه ست به وه دهـكرـت كه ئه مه يان گه يشته به وـستگـيه کی ديکه
له ژيان و ئه زموونی گه وره بوون و بهـساـدا كه وتن. چونكه گهـانـکی
تاقه تـپـووـكـن و جیددی به ناو ئه م به ره مه دا به وـحـه ترساوه
ئاشنامان ده کات كه له گهـانـدايه، به وـحـه شاره زامان ده کات و
پـمان دهـت كه به دوای چيدا گیرـده يه:

دوا ټول ما ټي شايسته ي نه مرانه

دره ختي مردني تدا به سبه و بهر بکه ين سروودي زهوي: ل89

گه يشتم به شو ټن پي ځم و گو له به ده نگی مردن ده گرم سروودي زهوي:
ل87

قه له هاش با ه ته په ده کات

منيش لهو ئاسه ده وانم که له ناو دمددا در ټر ده به ته وه سروودي
زهوي: ل94

*شيعر و ئاشکرا کردني واقيعي خود

شيعر لره دا نامه ي خود که به ده ره وه ي ځي، خود کی له بيرکراو،
خود کی زيندانې، که له ئاکامدا بوو ته تاقه ده ستاو ټر که به
گه ياندي کرده يه کی مر ټي، به گه ياندي هه قيقه ت که ئاده ميزاد
باجه که يه تي، چوونه به ره و پا کو به گه ردي ي و پاکيزه يي،
به رزبوونه وه يه، گه يشته به وونا کي، نه وونا کي يه له شه رميدا
په مبه ره کانيش ده مرن، وونا کي يه که ته ماهي کردنه له گه ا خدا،
خودا يه که ئاماده يي يه کی کرده يي و په يگيري له زربه ي شيعره کاندا
هه يه و گوزارشت له شت کی زيندوو، شت کی سه ر ئاسا ده کات، پويسته
دانبه وه دا بن ټين که شيعر به چنه د و چوون پا به ندبوون و لايه نداری
ټټه، کراس که نييه کراب ته بهر شت کی ته بستراکت، نه گه ر و ايش به ت
نه وا حه تمه ن کراوه ته بهر هه ند که شتي بهر جهسته که مانا يه کمان
په ده به خشن. به يه که شيعر به ده نگ ده به ت، که شيعر ده سته رداري ځي
ده به ت، ترس که هه ده وه ر ته سه ر خودي شپزه ي شاعير و هه ر هه موو
شته کانيش:

هه ميشه ته واو بووني شيعر ده مترس ټن سروودي زهوي: ل79

*شيعر و زمان ي خهون

دياره ئيدي زمان دره وشانه وه يه که ده گر که ده ش پشتر خهون زمان
بوو به ت و له هه شته مين که شيعر و له م و سته گه يه دا ځي به دي ه ټنا به ت،
سه ره تا زمان ده چ ته دځي به را يي ځي وه، وه کو که ره سته يه کی خاوي
لډ ټ، ئوم ټي نه وه ده کات شت کی ټټ شن و جياوازي لوه بنياد بن ټ،
نه زمان ي ئاخاوتني خه که به ت، نه نه زمانه يش به ت که نه ده به کی
ته قلدي ي په يچ ري ده کات و گ ټټ انکاري به سه ردا ه ټنا وه و مه ودای
له گه ا زمان ي ئاخاوتن وه رگرتووه، ئيتر نه وه ي که د ته به ره هم به
بارته قاي خه يا مه ودا وه رده گر ټ و دوورده که وه ته وه، ناچارمان
ده کات به ووي ئاسه يه کی دي که ي در ټر و به رزتر ام ټنين، لهو
فرمه ه نو يه ی که شه ق ا ده گر ټ، وه کو نه وه ي ياري يه سه ير و

سه مه ره کانی یاده وهری بـت له گه ماندا. له استیدا نووسین له لای شاعیری ئهم لـکـکـینه وه مان، ته و او وه کو نووسین نییه له لای کافکادا، یانی کـشـک نییه له پـناوی مان وه، بهـکو کـشـک که بـ گـگـینی چوارچـوه سوننه تییه کانی ژیان و ورووژاندنی چالاکییه کی بـ حی، هـو بـ که بـ به تا کردنه وهی زمان له هـمه ته قلیدییه کانی خـی و هـو بـ کیشه بـ کردنی مانا و سیمبوـی ته و او جیاواز به سهرنوشتی هـموو ئه ووشانه ی تامه زرـی نوـبوونه وهن:

له گهـا هـر دابارینـکدا

ترسی بوـکان له هـه ناوی زهوی که متر ده بـته وه سروودی زهوی: ل79

له بهر خاتری ئه وهی درهختی مردنم به سـبهـر و بهـر بکهـم دـم له سینگمدا کتـبی نوـژه کانی هـه گـرتووـه سروودی زهوی: ل87

* ئاسته کان و گوزاره له خـکردنی زمان

سهرهـای وـنه کتوپـ و گواستنه وه بهرده وامه کان، چامه گشتـک پـکـده هـنـت و ملکه چی یهـک یتمه، یتمـکی هـور و له سهرخـ که له ناخی قهسیده کانه وه هـهـدهـچـت. هـهـر قهسیده یهـک به هـی ئهم هـگـزی کتوپـیه وه شـکـکی کاتیانه به وهـرگـر ده به خـش و وایلـده کات په یده رپه ی بگهـته وه سهری و هـهـو بـدات ایهـه ی شته کان پـکه وه ببهـستـته وه. هـموو ده قـکـیشی بـگومان ژیانی تایبه تی خـی هـه یه و بهـهـوری پهره ده سـنـت و پـده گات. زمانه کهشی له هـند ئاستدا نه بـت ئه گینا ته جریـد ده یـپـچـته وه، له هـند ئاستی تریشدا ده کرـ بوتـر ماناش په رده پـش ده کات و وامان لـده کات داوای سرووش بکه یـن بـ ئه وهی ئه و مانا شاراوانه که شـفـکه یـن و پـیان بگه یـن. له استیدا هـموو ئاستـکی چامه کانیش خودانی ئه و چـی و مه ندی و ده وـله مه ندیه ی زمان نین، له هـند شوـن استه وخـی وه کو گانگرین به بهـشـک له جهـسته ی قهسیده کانه وه ده ئاـت، جگه له وه گوزارشتی اـپـرت ئامـزیش باـدهـست ده بـت که دیاره هیچ هـستـک ناوـروژـنن، بهـام ژیان پـداوـیستی پـیانه و خـی هـه یان ده هـنـجـنـت، دهـشـت بـین له و جـگایانه دا زمان گهـلـک یه کئاست ده بـته وه و له خـی بـتراز ئیحا بـ هیچ شـتـک ناکات و ته نیا چه مکه ناوبراوه که ی پاستهـرناک دـنـته دی، بهـو مانایه ی که ده ق ناکارـت مانا فرهـهـنگیه کان بهـجـ بهـت، یان هـتـیـکا ته وه و مانای دیاریکراوی خـی "یانی مانای داهـنـراوی خـی" به وشه ببهـخشـت:

ئه و داره ی تهـمـبووری لـ دروست کرا

ئه و داره ی تاـبووتی لـ دروست کرا

ئه و داره ی په یژه ی لـ دروست کرا

ئەو دارەى فەلاقەى لـ دروست كرا سروودى زەوى: ل95

لە سەرەتادا تەنیا جوانىى ھەبوو
نـرەى كـپە جوانىى بكوژـ
لە سەرەتادا تەنیا وشە ھەبوو
نـرەى كـپە وشە بكوژـ
لە سەرەتادا تەنیا بەختەوهرى ھەبوو
نـرەى كـپە بەختەوهرى بكوژـ
لە سەرەتادا تەنیا نەمرىى ھەبوو
نـرەى كـپە نەمرىى بكوژـ سروودى زەوى: ل65

ماسىى ھەوز
دـلفىنىـ ووبار
نەھەنگى دەريا
ئەختەبووتى ئـقيا نووس
ئىرەيان بـ يەك تاوى سەندووه سروودى زەوى: ل19-20

گوـدان
لەسەر لـوى پەنجەرە
لامپا
لەسەر لـوى پەنجەرە
ديوان
لەسەر لـوى پەنجەرە
شەمـ
لەسەر لـوى پەنجەرە سروودى زەوى: ل72-73

*شيعروگەيانندن

ئەگەر شيعر، بە پـى بـچوونى تـستـى گەيانندن بـت، ئەوا دەبـ
گەيەنەر بـت، گەيەنەرى ھەست و بىر و خەون و خواست و ئاواتەكانى
مرـ بـت، گەيەنەرى ھەقىقەتى دـخى مرـپـى بـت، ھەقىقەتـكـ كە
وردزوـرس ئاوا گوزارەى لـدەكات و دەـت: بە زىندوووىى لە گـگـ
ھەست و سـزەوھە بـ دـا دەگوازرـتەوھە، بـگومان ئەو ئەرکەيش ھەر
تەنیا شيعر دەتوانـ بەو شـوھە پـى ھەستـت، كە ئەمەيشى ئەنجام دا
ئەوا جـگـكـكـ لەگەـا مانادا دەكات و سەرەنجام خودى شيعر خـى
ئامانجە نەك گەيەنەر:

جوانى لە بارـكى شـەزاودا خـى پـشان دام
دەموچاوى سروشت بە ئاسانى ئەشكەنجە دەدرـسروودى زەوى: ل32

دياره له دنيای شيعريی سه باحدا سانس رڼك له سهر وشه كان و شته كان هه ست پښاكرت، يانی هيچ وشه و شتڼك له كڼنتكستی شيعريی ئاوديو ناکرت، به پښه وانه وه هه ست به وه ده كرت كه له فهزای شيعره كانيدا قه همكی منداكارانه سهرقاى كردهى نووسينه و اى ده كات، فيژنكی منداانهى ده گمه نيش تانوپى دنياكهی پښ كړدته وه و پارنگارى به خپه وه كړدوه، موتووربه يه به بهرئته كى ناوازه و دنيايه كى ئه وتلى ئا فراندووه كه بڼجگه له شيعر به هيچ شتڼكى ديكه هاوچوون نيه، بڼيه ته ماشا ده كه ين ده قه كان وه كو گوان لوانلون له ژيان، ژيان كه فوكوڼيانه و پڼى زيندوو ده بن و هه ده چن، ئيتر شيعرييه له بهر زبوونه وه دايه، بهر زبوونه وه يه كى بهرچاوى دهسته بهر كړدوه و زږ به زه قى دهركى پښه كرت، ئيدى خواست و تمووچه كانى به رده وام دنهى ده دن، هر وه كو ئه وهى نه گه يشتبته هر مى شيعرى په تى، چونكه گه يشتن بهو شتهى كه ئاواتتى پڼى بگات، به اى "ئسكار وايډ" ده بته بكوژى ئه و شته، واته وه كو ئه وه وايه پڼى نه گه يشتب، يانی دووباره كړدنه وهى ژيانكى سيزيفيانه، واته هه وه رينى هه موو تمووچه كان، هه به ته تمووچه كانى شاعير بڼجگه له هه نگانوان به ره و ئه و جڼگايانهى، كه كه س پڼيان نه گه يشتووه شتڼكى تر نين و له استيشدا شيعر هه نگانوانه به ره و ئه و شوڼنهى كه نازانرت چيه، بڼيه هه ميشه هه و له كان دووباره ده كړنه وه:

ده مه و بڼ شوڼنڼك بڼم

شوڼنه كه تلى ئه شيعر سروودى زه وى: ل 104

شاعيريش دياره هرگيز ياده وهرى ناپاكيى لڼناكات، شه نكردنى شته دڼرينه كان به سروه يه كى تازه هه رده م ڼڼڼكى بڼوڼنه و سه يريان پښه به خشت و قووڼا ييه كى تازه يش له ناخماندا به ئاگا ده هڼنڼت، جيهان هه ميشه بهر قه راره، سوواوه، له استيدا زږ ده مڼكه سوواوه، پښينا كرت تيدا به رده وام بڼت، ئيدى بڼ ئه وه ده كڼشلت ئه تهر نه تيڼك بخوڼقڼن، يان لانيكه م بيد زڼته وه، جيهانڼك دابه ڼنڼت تايهت بڼت به خى كه ئه ويش له و خه وانه دا ده رك پښه كرت كه ووبه رى ده قه كان خه وڼوو ده كن، بڼ به دي هڼناني ئه م باره يش خه يا ده بته په رجوى شاعير، ده بته جڼژوان و تيدا به ئامانچ و خواسته كانى ده گات، بهو شتانه ده گات كه واقع لڼيان بڼبه رى كړدوه، به ام ته نيا جه مسه رڼك نيه له پڼسهي شيعر نووسيندا، به كو به شداركى سه رسه خته و ئه گهر ته نيا خى تڼخ بڼته وه و وون و نڼت ده ربكه وڼت له ناو ديمه نى شيعردا ئه وا چيدى وه كو شاعيرڼك ديارنامڼن و ده بته خه و بينڼك، خه و بينڼك كه هيچ

په نډیبه کی به دنیای ئاگایی و دهره وه نه یی و له هه موو شت ګ داباوه "بگومان به به به شداري کردنی هگز و ئلیم نته کانی دیکه کرده نووسینی شیعی":

باران وهك ئه وهی
بلیمه تی دهر وونی ئاگرم په به
یان به خته وهیری خی ئاشکرا بکات
دهنگی نزم کردو وه ته وه و به نهرمی له گم ده دا
ئیدی ده به من گم ج به م و به مه دهر سروودی زه وی: ل 38- 39

ئاسووده یی چرا به دهستان
ده به ته بهری مزر و شیرینی دره خته کا نسروودی زه وی: ل 86

*ک ن س پ ت و به ها شیعی به کان

هه ند جار له به ها شیعی به ترادیسی نه یی کان دوور ده که وه ته وه،
که مه ګ ئامرازی په یوه ندی و وشه ی په یوه ست به ژر له وه وه ده کات،
هه ند جاری دیکه فرم له گه ناوهر کدا ئاتاجیان به پرد ایه کردن
هه یه، هه ند جاریش ک ن س پ ت پش و نه ده که و ت و به دوای و نه یه کدا
ده گه ت تا بیکات به جهسته به خی، یان و نه پش ک ن س پ ت ده که و ت
و به دوای بیر که یه کدا ده گه ت تا بیکات به ح به خی و پی
زیندوو به، هه ند جاریش تریش به های ته وای به زوبان داوه و
په یوه ندی استه وخ له گه شته کاند به وه یه وه به رقه راره،
جارو باریش له گه ل ژیکدا مه ودا وهرده گرت و دوور ده که وه ته وه، له
دنیای واقعی ش دوور ده که وه ته وه، به ام له هه موو ح ته کیشدا
نه گرت زقا کیش دوور بکه وه ته وه ئه و به نه یه له خیا پتر
نزیك به ته وه، چونکه له وه دنیا یه که ته نیا له میان هی خیا وه که
س نته ره، پ س ه داه نان ه وایه تی خی وهرده گرت و شه قا ده گرت:
من باوه م به و چه یه هه یه که نیگا ده یکا ته گ رانی
گ رانی ئسکی له شی ئه و مر قه ده تو ن ته وه که چاوی د ی ناسیووه

سروودی زه وی: ل 102

له هه وای ووندا مردم و نازم ک شرا
کت به کانم شان یان دایه بهر تا بوو تم
گالیسکه ی گه ه که کان و باز به دوامدا یشتن سروودی زه وی: ل 104
دیاره دوو پاتکردنه وه هه ند به گه له جهسته ی شیعه ره کان وه کو ده نگ،
یان م سقای زیاده له بنیادی ده قه کاند به شداري ده کن، به نه یه
که شیعه ره کان له یه کنه وایی و یه کئاستیی دهر باز بکن و یت م کی
ئه و تی پ به خشن که به زاری به وه ن ته وه و به رده وامیه ك به
خو نده وه بدات. هه روه ها هه و کیش به د زینه وه ی یت م کی

گځ رانيئام ځي بځ گرځ له ناو چوارچ ځوهي گشتي ځيتمى چامه كاندا،
 ئينجا بځ هځدى كړنه ځوهي ئه و توو ځه يه شه ففاهي كه له وديو
 تځكسته كاندا ئاماده يي هه يه و ځي مه ځاس داوه، بځگومان ئه و
 توو ځه يه نماينده ي هه ځوونه، نماينده ي ساته وه خته كاني پش ځويي و
 شپزه بووني ناوه كيانه يه، زمانيش له جوانييه كاني خودي ځي بځبهري
 ناكات، چونكه به خاوي و ځووكه شانه به كاري نه هځناوه و هه و ځي
 ئه و تځي نه داوه تارمايي بخاته سهر نه ځنيه كاني بځ ځه و ځي
 تايه تمه ند ځتيه كاني هه ست و سځز تاريك دا بگ ځځځځځ، به ځكو به
 مه علانيي ساته و داي له گه ځدا ده كات و نا هځځځځځ به خاوي و ځځسكيي
 پانتاييه كان داگيريكات، كه بهرچاويشمان ده كه و ځت كفتوك ځي له ناو
 حا ځه تځكي شيعريي پارسه نگدا دامركاوه ته وه و بووه ته ئه و توو ځه يه ي
 كه ئځست ځتيكا يه كي زياده ځه وي به ده قه كان به خشي ووه:

{به س نه بوو/ ل 9-10، ئه و بايه ي گځماو ځك ده ش ځه قځځځځ/ ل 30، ئه ي
 ئه فسووني دځا/ ل 40-41، گځ رانييه ك بځ/ ل 51، چاوه ځواني هه و ځځځځځ كن چ
 هه و ځځځځځ/ ل 58-60-62-63-71-72-76، شيعر ده ستى له سهر شانم دانا/
 ل 57-63، پځغه مبر ځك ځووه و ما ځي ځي ده ځوا/ ل 64، له سهره تادا
 ته نيا جوانيي هه بوو/ ل 65، خودا له ته وراتدا/ ل 68، گوځدان له سهر
 لځوي په نجه ره/ ل 72-73-75، چځځځځځ ويست ئاوها/ ل 79، دځم له سينگمدا/
 ل 87، چيمان بځ ده كرځ/ ل 91، هه تاوي پځ ځه نكي/ ل 93، ئه و داره ي
 ته مبووره ي/ ل 95، نزيك قاميشه ځا نځك/ ل 99، دځي گه ليان له/ ل 124}

*سيخناخكردني شيعر به ئامرازه كاني

بځ شك له هه ند ځ شو ځنيشدا هه ست به وه ده كرځت كه و ځنه گه لځكي زځر و
 زه به ند كه ځه كه كراون، گهرچي زيندوو ځتيه كي كاريگه ريش به و ځنه كان
 به خشراوه، كه چي خو ځنهر پځينا كرځت ئه و با به ته به دييكات كه
 له وديوياندا ځي ځه شارداوه، ئه مه له وحا ځه ته دا كه شاعير به شه
 ناو ځنه يه كاني قه سيده ي پشتگو ځخستبځ كه ده كرځ به هځي هه و پځه وندي
 بنياد بنرځت و با به ته كه يشي پځ بهرجه سته بكرځت، وه لځ و ځځځځځ اي ئه و ه يش
 كه ځه كه كردن و قانگدان و تځئاخنيځځكي زياد له پځويستي و ځنه بځ
 ناو ده قي شيعريي هيچ شت ځك دانامه زرځځځځځ جگه له وه نه بځت كه "حاتم
 الصكر" ده ځځځځځ "قه سيده ي سهرابيي" بهرهم ده ځځځځځ و هيچي دي. بځجگه
 له وه "جي. ئځم. تريفيليه ن" يش ځځځځځ وايه شيعر: كه سهرناكه و ځت له بهر
 ئه وه نيه كه له خه يا ځا بځبهريه، به ځكو له بهر ئه وه يه كه
 خه يا ځځځځځ كي زځر زياد له پځويستي تځدايه، واته ته نيا خه يا ځا شيعر
 نا هځځځځځ ته دي، ههر ته نيا و ځنه يش شيعر نا هځځځځځ ته دي، ياني نه پځويسته
 شيعر به خه يا ځځځځځ كي زياده ځځځځځ خه فه بكرځت، نه به كځمه ځځځځځ و ځنه يش
 لځو ځځځځځ بكرځت، ههر شت ځك، ههر ئځليم ځنت ځك له ناو شيعردا

ئامادەيىپىيەكى زىياترى ھەبلىت ئەوا بى سۇدوو ھاوسەنگىي ھونەريى
لەقدەبلىت و بە زەقيىيەو ھەبلىت بائاسىي پىو ھە دياردەبلىت، كە ھە
ئەمەيش ھەكارى سەرەكى سەرەكەوتنى قەسىدەيە:

كيسەبلىت لە پىشەبلىت كىدا چى دەو
ھەزار پىيەكى فريو خواردووم بينى
دلى خىش بوو لە پىستى خىدا جلى نەدەبوو ھە
چەنە لىدانىكى بەلاشى بوو لەگەبلىت شيعردا
ميو ھەند بلى باك و شىتانە بەسەر سىنگى درەختەو پىدەگات
خودايە خى بە خىت ئاگادارى
ئابلى شيعر چەندىن جەنگاۋەرى بە جەرگى لەناودا نىژراۋە
سروودى زەوى: ل105-106

مانگ ئاي چەندت غەريى دەكەم
بگەبلىتەو ھەناو دەفى دەستم
خىر لە قووبلىت دەريادا خاوبلىتەو
بەردى بن لم ماندوو ناژى و لە درىژبوونەوى بىژگار يا قووت
نازى دەكەش
وبلىنەى بىوخسارى ساوايەكى لە شىر بىاۋە و بەردىكم كەشا
زمان لەناو بىسەى گشت دەسەبلىتەكان داگىرسا
ئەى نەمريى لە دوو دنيا
ئاگرى ژيانمت لە دىبلىكى ئەفسانەيىدا كىدوۋەتەو ھەسروودى زەوى: ل109

ھەبەتە ھەموو شيعرلىك ھەبلىكى داھەنەرانەى تەواۋنەكراۋە، ھەبلىكە
سەرەنجام ماۋەيەكى كەم شاعىر ئەفسوون دەكات و لىلى خىشنىوود دەبلىت،
دوآجار باي بلىلى و دىنيانەبوون بىزامەندىيەكەى دەھەبلىنەتەو،
بلىيە ھەبلىكى دىكە شەقەبلىت دەگرەت و دەسكەت، ھەبلىكە و ھەبلىكى تر و
كەشيعرلىكە و يەكەكى تر و بىبلىكە تايى دووبارە بوونەوى ھەبلىكان،
ئىدى ھەبلى تەواۋى ساھەكانى ژيان دەبلىتە چامەيەك كە ھەرگىز تەواۋ
نابلىت و ھەمىشە لەناو بەرھەمەكانى دىكەدا سەداى خىلى بەرجەستە
دەكاتەو:

دروود بلى وچان و بەھرە و فەرھەنگى پاراۋ و بلى پاينى ئادەم
دواى تەواۋ بوونى ھەر شيعرلىك
بىوبەبلىوى يەك دادەنشىن
ئەو دەزەتە چاۋى و بەشكە و ھەبلىچوونەو شەك دەبلى
سروودى زەوى: ل78

*ناسنامەى شىۋاز
لە بلىستىدا شىۋاز لەم چامانە خاۋەنى يەك ناسنامەيە، چۈنكە

نمايندهی يهك ئەزموونی پشوو درټزه، ټټحی ههر يهكه يان پټكټشيه کی فره بټهاوتای تټدا نابینرټ بټ تاقیکردنهو هی جټر، یان شټوازی کی دیکه، له پټناوی گه یشتن به فټرمیوولایه کی تاقی نه کراوه، فټرمیوولایهك ټووبه ټووی بټیار کی ترانسټندټنتا ټمان بکاتهوه، ټووبه ټوویدهستپټكټکی تازه مان بکاتهوه که ټاماژه بټت بټ دنیا به کی تر، که بټ بهردهوام ټتی شیعري کی جیاکار بنیات نرابټت، شیعريك که له خودی جهستهی زوباندا ټازادی هټنا بټتهدی و وهکو فټندټمټندټل ټزیای ټازادی به دیار بکهوت و بټ هاوچهرخټتیه کی پټداویستی خوټقټن دهست بدات و په یگیر بټت. هه ټبه ته شټوازی به وټنه، یان ټه گه ز کی ناگه مان دهستپټدهکات و له چامهکاندا دووباره ده بټتهوه، ټیدی ههست دهکرت هه موو دټټټك گټټټین و گواستنهو هی بابهت لهخ دهکرت و له هه قیقه تیشدا ټهو گواستنهوانه له شتټکهوه بټ شتټکی دی ټهو ټه گه زی کتوپټیه تټخ و ټافهریده دهکات. له ټاستیدا هه ندټجار له خټمان ده پرسین ټایا ټمانه ی که شاعیر پټیان هه ټدهستټت له تانوپټی چامهکاندا گه مه کردن له پټناوی ټامانج کی دیاریکراودا که ټمه ده رکی پټناکه یین، یان ههر ستایه ټټکه تایبه ته به خټی و مه به ستیش لټی گه مه کردن نییه. به هه رجا ټا، له زټر شوټنی تردا ههست به وه دهکرت که شاعیر له قهیران و ته نگزه دایه، بټگومان قهیرانی به سا ټداچوون و نزیکبوونهوه له کټتایی، له مردن، له دنیا بهك که نادیاره، ټهنگه دټزهخ، یان به ههشت بټت، له شهیتان، یان له خودا نزیکبوونهوه بټت. نزیکبوونهوه جه مسهري گرینگی ټهو قهیرانه یه و ټیدی شیعري هه موو ده مامکهکانی جارانی خټی وندهکات، یان فټټیان ده دات بټ ټهوهی ته مومټټك بټهو ټتهوه، بټ ټهوهی ټوونییهك، ټوونییه کی ده گمن خټی دهسته بهر بکات:

ټاده م ده مامك وهك ده بده بهی ده م با
به ولا و ټه ملادا ده چټت سروودی زهوی: ل95

ټهو ههستکردن و درکانده میتافیزیکییه یش ههر بهردهوام ده بټت و له بیري ناچټت که یهكټك له په یامهکانی خټی بکاته پټوه نديیه کی بابه تیانه له نټوانی دوو دنیا دا. ټهو دوو دنیا بهی که له ژټر کټنترټټی هه بټژاردنی ټمه دایه، دنیا بهك کاتیانه تټیدا جټگیر ده بین و ټهوی تریش ما ټی هه تاهه تایمانه، بټیه ههست به وه ده که یین تیشكټ ده خاته سه ر ټهوهی یه که میان، به ټام به شټوه یه کی نا ټاستهوخټ باسی ټهوی تریان دهکات:

ټاوی چاو له کتټبخانه ی ټاشکرا بوونی هټماکانی دوو دنیا
به سه ر ده فتهري شیعرمدا ده بارټت سروودی زهوی: ل114

هه نډك ده ډډن سهره تاي ډډگا فه و جوانييه
هه نډك كيش ده ډډن كډ تايي
ډډبواړي سهره تا و كډ تايي بووم
كډ تاييش وهك سهره تا
هه مان ههستي ډډم هه بوو سروودي زهوي: ل11

ده توانم باوه ډډ بهو هه موو شتانه به ډډنم كه بينيوومن
چونكه هه موويان خهون بوون سروودي زهوي: ل63

له ما ډډي هه ميشه ييدا
كډل ده رگايه يان په نجه ره سروودي زهوي: ل70
ډډ تاريك داهاتن زډري نه ماوه سروودي زهوي: ل89

د ډډا ج ډډ به ډډ ناگر ډډ و بهرده وام ج ډډ ده گواز ډډته وه
ئې ج ډډ هه موومان ت حه په ساندووه سروودي زهوي: ل92
له مانه يش بتراز ډډت شاعيره كو له سهره تادا ئاماژه ي ډډكرا خوداني
ئېگ ډډيه كي هه ډډئاوساو و نائاساييه، ده توانر ډډ له جهسته ي قه سیده كاندا
زډر به ئاساني ج ډډ پي هه ډډبگير ډډت:

ئې هه قيقه ت من باجي ت ډډم
تاج ئيره ييم پډده بات سروودي زهوي: ل57

ډډوخسارم ئه فسووني ډډووناكي خودايه سروودي زهوي: ل58

گه وره م نه شونما ئه گه ر به در ډډ ماچ بكم
خودا و خود سزام ددهن سروودي زهوي: ل58

له ما ډډي تډدا ډډاده كشم و ده ډډوانمه جوانيت ئې خودا
سروودي زهوي: ل116

*دهره نجام: ډډحې زوبان و كار كړدي شيعر

ئې هوي ډډاستي ډډب ډډت شيعري له مه زن ډډتيه وه هه ډډقوو ډډاو ده توان ډډت
كار كړد ډډكي مه زني به سهر ډډحې زوبانه وه هه ډډت بهو پډيه ي كه "گاست ډډن
باشلار" ئاماژه ي ډډ ده كات، و ډډنه ي شيعريش ډډگومان له زمانه وه په يدا
ده ډډت و هه ميشه يش نه خت ډډك له سهروي زمانې گه يانندن و مانا وه يه،
مادامه كي ناوهر ډډكيش شي مانه ييه هه روه كو ئې هوي تي ډډريسته كاني
خو ډډنده وه و وه رگرتن ډډي چوونه، كه واته ده كړ ډډ ډډين خو ډډنده وه،
ياني هه ډډه ډډنجان و پډشيني كړدن و ئه نجام گيري. ډډگومان پډك ډډشي
ئې هوم نه كړدووه ډډم خه ريكي ډډا قه كړدني ده قه كان بوومه، به ډډكو له

هه نډې شوې نډا هه نډېك له به شه کانی ئم ئه زموونه به ربا سداوه و له
 هه نډې شوې نډې تریشدا به پېی توانا هه وېم داوه فه زای گشتی ده قه کان
 بدوېنم و سهرېشکیان بکهم بې ئه وهی به پېناسه کانی نېو دهق،
 ده قه کان دوو باره شه قېا ببه خشنه وه. دیاره هه ست و سېزه کانی ناوتوېی
 شاعر هه تا بېی چې وپېن، شاعر هه روه کو ستارې بنیسکی بېی چوه
 نکووېی له خودی خې ده کات و تېیده په نډې و گډې انکاری به سهردا
 دېت. له وانه یه له هه موو شوې نډېکدا قووېوونه وه ده قه کانی ده وېه مه نډ
 نه کړدېت، دنیا بینیه کی مه حکم و تېکمه به دینه کړت، یان به چېرې کی
 تر بېین دنیا بینیه کی وردوخاش و کډې باژکراو خې ده سه پېنډت، ده شې
 له وه وه سهرچاوهی گرتېت که شاعر دهرک به پهرتوبېاوی دنیا که ی
 بکات، بېگومان له دهره نجامی هه ست کړدنې کی به هېز به تېپه یی
 ته من و به ساډاچوون، که ئه مه یش له ئاکامدا ده بېته مایه ی ئه وهی که
 پشت له یه کتې بابه ت بکات و له تانوپېی به ره مه کاند لاواز
 به دهرکه ون، یان نادیاربن. هه بېته تېکست به پېشمرجی خودی و
 بابه تی مه حکوومه، واقعی خې به دهر له واقعی مه وزووعی بنیات
 نه ناوه، به کو کې مه کی لېوه رگرتووه بې ئه وهی واقعی کی ئه وتې
 بخوېقېنډ که چېرې گای بېوا بېت، یانی سهرچاوهی هه بېت و ئه مه نډه یش
 خه یاا نه پېچېته وه، که له خوېگه ی باوه پې هېنانه وه دوور بېت و
 به چاوی ئاسایی نه بینرېت. بېجگه له مانه یش، له استیدا شاعر
 له پېناوی کې مه نډې وېنه، یان کې مه ه خه یاا کی چه مووش و کې مه ه
 هه ستې کی هه یه جانئامېز و هه چوودا نایه ته دی، به کو گشتې که و له
 کې مه بېش و ئېلیمېنتی بچووکتر پېک هاتووه، که له دووتوېی ئم
 نووسینه دا ئامازه مان پېانداوه. له یادیشان نه چېت ئه وهی که
 لېره دا به زه قی په ی پېده برېت ئه وه یه که شاعر دیسان بې چه سپاندن
 و سه قامگیرکردنی ه مزه کې نو ئه فسانه کانی خې هه وېی کی دژوار و
 جیددی داوه، توانستی بېوېنه شی له کې کړدنه وهی دژوازیه کان
 پیشانداوه و جاروبار به ته مومړېک تېووشی قه سیده ده کات که ئه وه یش
 بې شک کې مه کی وه رگر ده کات بې ئه وهی پتر له پېکها ته و که رهسته
 هه مه چېره کانی شاعر وردېته وه و لېیان اېمېنډت و ته ئه ممولیان
 بکات.

دیاره له سهره تا دا مه به ست و نیازم ئه وه بوو هه وېسته یه کی پشو
 درېژ به رانېر به خه ون و وېنه ی شاعر یی ئم ئه زموونه بکهم، به ام
 نه ده کرا هه نډې لایه نی دیکه باز نه ده نه دووتوې و ووبه ره کانی ئم
 هه وېی دیاریکردنی فه زای گشتی ده قه کانی له ئه ستې گرتېو،
 له استیشدا ئم اوبېچوونانه ئه گهرچی به شېکیان زېر گشتین،
 سهره اې ئه وه یش بې ئه وه دهرنه بېاون هه تا به شېوه یه کی
 کاتېگېریکیان هه ربگیرېن، چونکه دواچار هه موو شتېک هه رېه یه

و شتی لهو بابه ته هها بوونی نییه. بههرحاا من ههتا ئهم ساته وهخته یش پموایه خو نده وهیه کی بهر پرسانه و جیددیانه بئهموونی شیعی (سه باح ه نجه در) ئه نجام نه دراوه و زاتی ئه وه ده کهم بئهم ئهم ئهموونه به پچهوانه ی ئهوانه ی پشووی دنه مان ده دات ئه و گشه نیگا پشوخت و ئاماده یه شکست پبه نین له گه یشتن به شانیشنی شیعه کان، به کو وامان لده کات ببینه خاوه نی گشه نیگایه کی (ته و او جیاواز)، که ئه وه یش به تئوانینی من تاقیکردنه وه ی دنیا بینیی و دید کی تره بئسمینی دنیا یه کی تر که دنیای ده قی کراوه یه و چه ندین گریمان ه هده گر و هه وستی جیا جیا ده ورووژ بئهم و بگومان هه هه وسته یه کیش بئهموونه ی کارفه رما و ئه رکی خئی به چه شن کی دانسقه به ج به بئهم و بئهموونه یه له یه گشه نیگاوه بئهم و ته داهه نانی ناوازه هه تا به جئهموونه ی دروستتر ده ره نجامه سوودمه نده کان به وه رگر بگه یه نئهم و دوا جار، ئه وه ی نه و تراوه ئه وه یه که هه موو شاعیر کی داهه ننه ر شتئهم و ده گر ته ئه ست، با ئه و شته ناو بنئهم و گئهم و یه یه دنیا نا ئهم و، به کو گئهم و یه کم مه به ست هه ر چه ند که میش بئهم و هه ر گرینگ و پ بایه خه، به ئهم و ئه گه ر گئهم و یه دنیا بینیی مرئهم و بئهم و ئه و بچه ند و چوون شاعیر به زیاده وه په یامی ترانس ئه نئهم و خئی گه یانده وه و مه به ستی خئهم و یه پئهم و.

نیسان و مایسی 2012: له ندهن

سه رچاوه کان:

- 1- أرشیبالد ماکلیش - الشعر و التجربة - ترجمه: سلمی الخجراو الجیوسی - مراجعه: توفیق الصایغ - دار الیقچه العربیه - مئهم و فرانکلین للگباعه والنشر - بیروت، نیویورک. 1963
- 2 - محمد مبارک - مواقف فی اللغه والادب والفکر - دار الفارابی بیروت - مکتبه النهجه بغداد. 1974
- 3 - د. علی جعفر العلاق - فی حدایه النص الشعری - دراسات نقدیة - دار الشئون الثقافیة العامه - الگبعه الأولى - بغداد. 1990
- 4 - سی. دی. لويس - الصوره الشعریة - ترجمه: د. احمد نصیف الجنابی و اخرون - دار الرشید للنشر - بغداد. 1982
- 5 - حاتم الصکر - مواجهات الصوت القادم - دراسات فی شعر السبعینات - دار الشئون الثقافیة - بغداد. 1986
- 6 - وجیه جارودی - واقعیه بلا جفاف - ترجمه: حلیم گوسون - مراجعه: فاد حداد - دار الکتاب العربی للگباعه والنشر - القا هره. 1968
- 7 - جبرا ابراهیم جبرا - النار والجوهر - دراسات فی الشعر -

- المؤسسه العربيه للدراسات والنشر - بيروت - بدون تاريخ.
- 8 - د. محمد خير البقاعي - بحوب في القراوهو التلقى - مركز الانماوالحجاري - حلب. 1998.
- 9 - كريستوفر كودويل - الوهم والواقع - دراسه في منابع الشعر - ترجمه: توفيق ألسدي - دار الفارابي - بيروت. 1982.
- 10- نيما يوشيج - ارزش احساسات و پنجمقاله در شعر و نمايش - انتشارات گوتنبرگ - 1351.
- 11- عبدالعلي دست غيب- نيما يوشيج (نقد و بررسى)- انتشارات پازند- چاپ دوم. 1354.
- 12- أدبيات نوين ايران - از انقلاب مشروگيت تا انقلاب اسلامى - ترجمه و تدوين: يعقوب اژند - انتشارات امير كبير - تهران. 1363.
- 13- سه باح هـنجدهر, سروودى زهوى, (كـشيعر), چاپخانهى هـقى هـولـر, 2012.
- 14- فرههنگى زاراوهى نهدهبى و هـخنهـيى - نهوزاد نهحمد نهسوهـد - به هـوهـبهـر هـتى چاپ و بهـاوكردنهوه - سلـمانى. 2011.
- 15- Gaston Bachelard-The Poetics Of Space- Translated by: MariaJolas- Beacon Press- Boston 1994.
- 16- Poetry 1900- 1975- Edited by: George Mac Beth-Longman With .Faber and Faber- Ninth impression 1989

اكر دنه و بهر و منداى / شيعرو خونده وى داستان بهرزان

لينكى يوتوب:...

<https://www.youtube.com/watch?v=HWBJ0BSBRi4>

ل د فت ری بیر و ری ر ژا ن و -36- ستیقان ش مزینی

فلاشبای

بشی سی و شش

هیچ کاتم ب فیه ن داو، دوو مانگ و ن ر ژ، ه مووی ش جار ل
ما چووم ت د ر و. ت نیا ن خو نم و، ه ر کت ب کیش ن خو نم و
ت بینی خ می ل س ر ن نووسم، ز ر خ شح م ل م ک ش ب د ن گ دا کارم
ت نها گ ا ن ب ناو جیهانی پ ف ن تازیای کت ب کان، ه رچی ب ت
ب رد ستم ن یخو نم و، ل ب ریش و شت ن نووسم، ب م ام دواپی ل
پ شیمان ن ب م و، ل ماوی دوو ه فت دا، دوو نووسینی کورتم
نووسی، دیسان ل ژر کاریگ ری "ز رد شت و های گوت" ی نیتش،
ی ک میان ب ناوی "م ن ل ج" ک ب مش و ی نووسیووم:

* ز ر د م ک د زانم ه موو ب ها کان جگ ل و هم شت کی زیاتر نین،
ب م تاز دانیپ داد ن م.

* ل ن وان ن و و مندا، خ م ون کردوو، ئیدی د زین و ی خ م بوو
ب ن ر ک کی ز ر م ح.

* رقم ل هچ م ر ف ک نیی، چوونک هچ شت ک ن و و ن د ب گ ر ن گ
نا بینم ب ه ی و و رقم ل م ر ف ب ت.

* ئازاری من ل ب ر ن و نیی ناگ م ب خ ز گ کانم، ئازاری من
ل ب ر ن و ی خ ز گ م ن ماو.

* ش و ب د ستی خ م د زانم، چوونک یارم تیم د دات ت ر ت ر ب
بیر ک سا کار کانم پ ب ک نم.

* ی ک ک مجار ک خ م ب ه میش بزر کرد، ن و چرک سات بوو پ یان نووتم
ئیدی خت بناس.

* ل ن وان نیتش و مارکس دا، هچ خا ک کی هاو ب ش ب دی ناک م، جگ
ل خودی خ م.

* ل ب ر زایی د ترسم، ن م گ ر ی کی سایک ل جی نیی، ب ک و ترس ک
ل کوشند یی ه قیق ت.

* و خت ک کت ب د خو نم و، دوو دیم ن ب چار نووسم د زانم،
م ر گ کی ل ر کایی یان ژیا ن کی د نکیش تی.

* ی ک ک مجار ب ش و ی کی گ ا ت ئام ز ن و م خ شو یست، پاشتر ب
تراجیدیا د ستب رداری بووم.

دوو م نووسینیش ل ژر ناو نیشانی "راز کانی شتی" ی ک ن ویشم

بـمـجـرـ لـ چـ ند دـکـدا داـشتـتـوـ:

*ياخيـوون لـ ناو خوـنـمـدا هاـتوچـ دـکـات، خوـنـم لـ ناو ياخيـوونـدا
هاـتوچـ دـکـات.

*ئـگـر مـنـت بـيـنـی و فرمـسـکت لـسـر رووخـسـارم نـبـيـنـی، گوومان لـ
چاوـکـانت بـکـ.

*مـردن قـناغـکـ لـ قـناغـکـانی ژيان، ژيان قـناغـکـ لـ قـناغـکـانی
مـردن.

*تـاراوگـ ئـو شوـنـدـيـ تـی لـ نـيت، نـيـشـتمان ئـو شوـنـدـيـ کـ مـنـی
لـم.

*کـزـی با، جوانـتـرـين قـسـيدـم بـ دـخوـنـدـتـوـ وـخـتـک گـمـ بـ تاـ
قـزـکـانت دـکـا.

*فـلـسـفـ درـيـکـی جوان و قـشـنـگـ، مـنـيـش ئـارـزووی درـکـردنـم زـرـ.
*لـ رـشـايـی چاوـکـانتـدا چارـنـووسـم دـبـيـنـم، لـ سـوزايـی چاوـمـدا
بـهـاری خـتـ بـيـنـ.

*عـشـق پاسـپـرتـکـی جـيـهـا نـيـ، عـاشـقـيـش شـنـکـی نـودـوـتـی.
*بـوـ پـدـکـنـم گـشت پـکـنـيـنـکـانـم درـ بوون، چوونـکـ مـن نـوـی
فرمـسـکـم.

رـژانـ لـگـ خوـنـدـنـوـ، ئـلـکـهول و جـگـرـشـم زياد کـردوـ، ژيان
خـی کـورتـ، مـن يارـمـتـی ئـدـم زيـاـتر کـورت بـتـوـ. خـريـکـ لـ
حـزبـايـتـی و سـياسـتـ دـمـ دـرـوـ، ئـزـانـم راـکـردن لـ سـياسـتـ باش
نـيـ، بـمـام لـگـ سـروشتـی کـسـکـی وـکـ مـن يـکـناگـرـتـوـ. ئـاخـر مـن و
سـياسـتـ زـرـ بـ يـکـتر نامـيـن، ئـگـرچـی چـنـدان سا لـ تـمـنـی خـم
لـ سـياسـتـ بـفـيـ داوـ، ژ بـرـئـوـی لـای مـن دوالـيـزمـی ئـخلاق و
سـياسـتـ دوو پـدـراوـی جـياوـاز نـبوون بـکـو پـکـو بـسـتراـبوون،
تـنـيا ناکامـبوونـم بـ ماوـتـوـ!. نازانـم مـن راسـتم کـرد يان دواي
نـيـکـ مـکـيافـيـلـی و کـتـبـی مـير، سـياسـتـ لـهـر جـرـ ئاکارـک
داـنـراوـ؟! مـن هـنووکـ سـرقـاقـی ئـوـم وـمـامـکـم بـ ئـو پـرسـيار
چنـگ بـکـوـت.

ئـگـرچـی هـيـچ کـسـکـ لـ ژيانـمـدا نـيـ، کـچـگـلـکـی زـرـيـش بـ
چواردـوـرمـوـن، بـمـام تـکـشـکانـم لـ عـشـقـی يـکـم رـحـی کـردووم بـ
خـرابـستـان، هـسـت ئـکـم زـمـنـی دـوانـکـان گوزـشـت، ئـوـی ئـسـتا
تـحـکـوم بـ جـيـهـانـوـ ئـکـات قـحـپـيـکـی وـکـ پارـيـ. لـو رـژانـش
کـچـکـی هاوـمـ بـ ئـيـمـيـل بـی نوـسيـبووم "خـشـم ئـوـی" بـداخـوـ
هـسـتـيـم وـرد و خـاش کـرد، بـمـام نـمـويـست درـی لـگـ بـکـم، لـوـمـامـدا
دوو تراکـت شـيـعـری خـم بـ نوـسيـبوو:

هاوـمـ نازدارـکـم، رـژگارـکـ

عـشـق بـرماوـی سـزانـيـخانـکـان و

ن...م...ی...ق...د...ری...ن...شق:

هیچ کات و هیچ ر...گ...ی...

ناشق و م...عشوق ب...ی...کتر ناگ...ی...ن...***

2001-6-15

ت...ب...ینی: ن...م...ب...ش...ل...لاپ...126-122 کت...بی "فلاشباک" چاپ و
ب...اوکراو...ت...و...کت...ب...ک...ش...ل...س...ر...تای سا...ی ۲۰۱۷ چاپ بوو.

حیزبی کوردی و ق...ز...و نترین حوکم...انی.. ئاس...مست...فا...م...حمود

د...س...اتی سیاسی کورد ل...کوردستانی ع...اق...ل...ه...موو ئاست...کاندا
شکستی ه...ناو...و دوچاری ق...یرانی فیکری و ئ...خلاقى قوو...بوو...، تا کو
ئ...و چرک...سات...ش...ن...یتوانیو...کولتووری ئ...م...دیکتاتور...کانی جیهان
ت...پ...ن...ت، سیستم و موئ...سات...سات دروست بکات، ئازادی ف...راه...م بکات
و ماف...کانی هاو...اتیان بپار...ز...ت، گ...ند...ی...ن...ه...ت و یاسا
س...رو...رب...ت، ی...ک...تی و پارتی و نوخب...سیاسی...کانی ناو...م...دوو حیزب...
ن...ک...ه...ر...م...ب...هایان...ی...ل...ک...م...گ...دا...ج...گیر...ن...کرد، ب...کو...ل...
نائاگایى و ناھ...شیاری...کی...ت...واودان ب...رامب...ر...و...زیف...کانی زانست و
فیکری سیاسی م...د...رن، ک...م...گ...ی...ئ...م...یان ئیفلیج کردو...م...م...د...ل...
ناشیرین...ی...ئ...م...ست...مکاری و دیکتاتور...ریان ب...ره...مه...نا. ل...جیاتى
چ...سپاندنى بن...ما...م...د...نى و دیموکراسی...کان هاتن و بن...ما
خ...ک...کانیان چ...سپاند و حوکمی چ...ت...ی و بن...ما...یان دام...زراند.
گ...ند...ی و نادادپ...رو...ری و کوشتن و تیر...ری سیاسی، ی...ک...ک...ل...سیما
دیار...کانی ه...ر...سیستم...کی...سیاسی دیکتاتور...، ه...موو د...س...ا...ت...کی
و...حشیک...ر...ب...مان...و...و در...ئ...دان ب...ت...م...نى...خ...ی...ب...م...ف...م...ل...
ز...بروز...نگ و توندوتیژی ئیش د...کات. د...س...اتی کوردی ز...رب...ی سرروشت
و تایب...تم...ندی...کانی کولتووری ت...تالیتاریزمی ت...دای...
ه...موو د...س...ا...ت...کی...ست...مکارو دیکتاتور...ل...ح...قیقت...د...ترس...ت، ب...ی...

هه‌ميشه به‌سدان ماسكى ساخت به‌چندها ئه‌گاي نائىخلاقى حقيقىت سه‌ركوت ده‌كات و ناشيرينيه‌كاني خى په‌دادپه‌شه. له‌گه‌گه‌ى كوشتن و ته‌قاندن و هه‌شه‌كردن هه‌موو ده‌نگه‌ نائى و ئه‌خنده‌كان به‌ده‌نگ ده‌كات، هه‌موو گه‌گه‌يه‌كى نائىخلاقى ده‌گرته‌به‌ر، ده‌ر به‌هه‌موو ئه‌و هه‌وانه‌ ده‌وه‌سته‌ته‌وه‌ كه‌ ئيش له‌سه‌ر كه‌شفكردى حقيقى ته‌كان ده‌كه‌ن. به‌ئه‌و مه‌به‌سته‌شه‌ ئه‌ژنامه‌نوسانى سه‌ربه‌خ و چالاكانى مه‌ده‌نى و ئه‌خنده‌گرانى بوارى سياست گه‌وره‌ترين قوربانين، چونكه‌ ئه‌ژنامه‌نووس سه‌ربه‌خ و ئه‌خنده‌گر ته‌زاكانى كه‌مه‌گه‌ى ئه‌مه‌ بونه‌ته‌ ئه‌و سه‌ربه‌ز خه‌به‌خشى له‌سه‌نگه‌رى ميلله‌ته‌وه‌ به‌نوسينه‌كانيان ته‌قه‌ له‌ده‌سه‌ته‌دار زامه‌، چه‌ته‌، به‌كوژو گه‌نده‌سه‌كان ده‌كه‌ن و بونه‌ته‌ سه‌به‌يه‌ كه‌شفكردى ديو به‌دو ناشيرينه‌كه‌ى ده‌سه‌تات، بونه‌ته‌ هه‌وه‌نى حقيقىت و لابردى ماسك و ماكه‌ياژى ده‌سه‌تاتى سياسى يه‌كه‌تى نيشتمانى كوردستان و پارتى پارتى ديموكه‌اتى كوردستان، ياخود ووتر به‌مه‌ بنه‌مايه‌ى حوكمه‌انى ته‌انه‌ بانه‌يه‌كان و بنه‌مايه‌ى حوكمه‌انى بارزانيه‌كان.

هه موو د س...ا تکی تـ تالیتارو شمولی و پـ لـیسی لـ سـر کوشتنی ...خـنـ و
...خـنـ گـران و کپکردنی د نگی ئازاد ئیش د کات، لـ سـر دروستکردنی
مـ دـلی کـمـ مـگـی بـ دـ نـگ و «کردنی کـمـ مـگـ بـ بـ دـ نـگـانـ» ئیش
د کـن. بـ مـ ئـمـ ناوـستین و پـمان وایـ سـر دـمی ئـمـ سـر دـمی
...خـنـ گـرتـنـ، هـ موو بـ دـ نـگـیـکـ نـ شـتـ رـگـری جوانکاریـ بـ نـاـعـ دـالـتی
و نائینسانیت و کولتووری مـ رـگـدـستی زیاتر د کات. لـ هـ مانکا تدا
کا تـکـ ...خـنـ دـ مـرـت دـ نـگی قامچی دـستی دیکتاتـر بـ هـ زتر دـ بـت.
هـ شـکـر دـن، فاندانـدن و تیرـری نهـنی، لـ دـان و سوکایـتی
پـکـر دـن، تـقـقـ کـر دـن... هـتـد بـ رـامـبـر بـ رـگـریکارانی مافـکانی مـرـق و
...خـنـ گـران، سوتانـدن و داخستی دـزگای میدیایـی. هـ موو ئـمـ مانـ و
زیاتریش مستی دیکتاتـر قایمتر لـ و مـتی هـ ژاران دـ و شـنـت و
کـ شو هـ وایـکی پـ لـیسی لـ کـمـ مـگـی ئـمـ دروستکردو.

هه موو تاکه کی که مەگە ی کوردی وە کو ئەرکه کی ئەخلاق و بەرپرسیارانە پەویستە ببەتە بەرگریکار کی استەقینە دادپەروەری و دژ گەندنەیی، دژی ئەو مەدەللە سیاسیی (یەکەتیی و پارتی) خەبات و بەرنگاری بکات لە پەناو: چاکە ی گشتی، هەنانە دی گەلە انکاری سیاسی، نەهشتنی گەندنەیی و پەشەلکاری بەرامبەر مافەکانی مرەفە. پەویستە ئینسانی کورد دژی ئەو سیستمە نامەلەیی و ناشارستانیە بوستە وە که ئەم دوو هەزە بەرهەمیانه ناو. دژ بە سیستمە مەکە بەردەوام کاردەکات بە وەرانبوونی سایکەلەژیاو باری دەرونی مرەفی کورد و بەبەهاکردنی ئینسان.

د سیاسي پارتی لټوونیا د بونی د کولتوری
ژباندستی، به هزارها گا دمانب نوو سار م رگدستی. تیرری

فیکری و کسایه تی ئینسانی کورد دهکن، دهمانکوژن، جا کوشتنی جهستیهی بهت یان مهعدهوی. ئهم دوو ههز ههمیشه دهیانوو بهسهر لاشی ههزاره ها دهنگی ئازادو دهژنامه نوس و نوسهرو دهخندهگردها بهدهستوو به ئامانجه چهپهدهکانی خهیان. بهیه دهژنامه نوسانی سهربهخه و دهخندهگرانی بهواری سیاسی و بهرگریکارانی مافهکانی مرهف قوربانی یهکهمن له کهمهدهگهی ئهمدها. چونکه دهژنامه نوس دهخندهگرانی سهربهخه کهشفکهری توندهله تاریکهکانی سیسته مهکی گهنده و شکست و دهزانی ئهخلاقه سیاسی یهکهتهی و پارتین. ئهم فهدمه له دهژنامه نوس و دهخندهگران به هیچ بهرژوه وندهیهکی سیاسی و ئابووری و ئایده لهژی دهنوسن، ته نهاله پهناو ههستکردن به بهرپرسیارهتی ئهخلاقه بهرامبه به هاو نیشتمانیانی کهمهدهگه و گهانه وهی شکه و بهها و دههز به مرهف و ههنا نه دی ئازادی و دایه بهرویه کهمهدهایه تی و یاسایی له کهمهدهگه دها. یهکهتهی و پارتی لهدهگهی که نهته کردنی «ئابووری، دهزگاکانی اگهیانندن، ههزه چه کهدارهکان» و ههموو کایهکانی تری کهمهدهگه، درهژه بهمان وهی دهسههاتهی خه دهدهات. ئهم مهدهله دهیکته نهریه ههتادهت پایهکانی دهسههاتهی خه به ههزتر دهکات، لهدهگهی: گهندهیهی ئابووری و سهربازی و که نهته کردنی ههموو جومگه کانهتر، ههروه ها به ترساندن و تهقاندن و تیره رککردن، ههروه ها لهدهگهی وهگه رخشتهی دهزگا کولتووری و پهروه دهیهی و میدیایی وههتد به بهرژوه وندهیه حیزیهی کانی خهیان.

مرهفی کورد ده به له وه حهقیقه ته ته بهگات که ئازادی له ههموو شته که گرنهتره، ته نهها ئازادی دهتوانه مرهف و کهمهدهگهی ئهمه دهزگاربهکات. ده به ههموومان به ئازادی خه مان و ئهوانی تریش خه بات بهکین و بهررنگاریهکی عهقهانی دژ به کولتووری سیاسی یهکهتهی و پارتی بهرپا بهکین. هیچ گروپ و دهکخراوهکی سیاسی بهی نییه بهناوی هیچ موقدهسهکی سیاسی وه خودی ئازادی بهخاته ژهر پرسیاره وه. به ئه وهی لهم سیسته مه و کولتوره سیاسی نه عهقهانی و نه مانه دهیه نه جاتیمان بهت که یهکهتهی و پارتی به رهه مهانه ناوه، پهویستیمان به گوتاری عهقهانی و سهرره گاخستهی جو لهانه وهی کهمهدهایه تی و خو لهقاندنی کرد یهکی شه شهگه نهانی مه ده نیه.

چونکه ناکرته له وه زیاتر قهوهی ئه وه بهکین شه شه ملیه کورد ژیا نهکی خراپ بهگوز ره نهته، مهفه سهره تاییهکانی وهکو ئاوی پاک، کار بها، جاده، ئاوه ده، ته ندروستیهکی خراپ و ته نانهته نه بوونی ئه منیهته و عهدهاله تهی و قانوه. کهچی بهرپرسهکی خاوهن دهسههاتهی وهکو مهحمود سهنگاوی خاوهنی ههزاران چه کهداری خه بهت و موچهی ههموو چه کهداره کانهش له خه زندهی حکومهت سهرف بهکرته و مهحمود سهنگاوی خه یشی چه نه ده بیر نهوتهکی داگیر کردوو و نهوتهی خه کهی کوردستان

بەچەتیی و زەرداری بەقاچاخ دبات، لەولاو کەمپانیای نەکان کە هی
بەنەما ی تانەکانە هەموو جەزەکانی بازەرگانی قەرخ کردوو و
ئەزانەش سەدان تەن کەرستە و خەراکی بەسەرچوو لەسنورەکان و
داخیلی کوردستان دکان، لەلایەکیتر و بەنەما ی دسەمەتاری
کەسەت سول بازەرگانی دەرمانیان داگیرکردوو و هیچ بازەرگانی
ئازاد بوونی نییە و کەس ناوەرەت بازەرگانی داودەرمان بکات لەترسی
مە ی کەسەت، لەلای میرنەشی زەرد و پارتیش بەهەمان شەو و
خەراتیش فازل میرانی کە دسەمەتاری تەدارکە گەورە ی پارتیی بەئاشکرا
سەرانی لەخەک دسەتەت و هەموو بازەرگانی کە لەسنوری ئیبراهیم
خەلیل لەنەوان کوردستان و تورکیا ئاوەگە ی پەدکەت دات بەزەر
پشکەک یاخود پەسەنتەکی بەدات بە فازل میرانی، هەر لەسنوری
حوکمەانی پارتی چەندین بەرپرسی بەای پارتی بازەرگانی استەوخەیان
هەبوو لەگەڵ داعش یەکەک لەوانە سێروان بارزانی بوو، کە خە
سەرکردە یەکی سەربازی و برای سەرکەکی هەرەمی کوردستان، هەرۆکچەن
لەناو یەکەتیش وەستا سەو کە سەرکردە یەکی سەربازی یەکەتی و
بەهاوبەشی لەگەڵ چەند سەرکردە یەکیتری یەکەتی چەکی زەر دگەن و
گرانەهاو کاریگەری لەجەری "میلان" بەداعشیان فرەشت، کە چەکی
تانک شکەتەر و بەئاسانی دسەت ناکەوێت.

کەمەکان گاو بەدەنگخانە . . جەمال ئەحمەد ئیسماعیل

عبدوڵا پەشەو لە کەپەلە شێعرکەدا سەبارەت بە بەدەنگی دکانەت:
"زمان" سوپاس کە تە لەناو سەنگەری دەمەدا
چەکی (نە) تە هەر لەسەر پەیی
لەکاتەکەدا، دسەت بە چەپەو
دەمیش تەنیا بە بەپەیی

دەنگ کاریگەرترین فیشکە، کە بەبە خوەندەشتن دەتوانێت قەڵای
زەردار بەوخەت، هەریەکەک لەئەمە پەپ لە وردە قسە ی نەوتراوو پەپ
لە گەلی و خەنی توندی سیاسی، بەهەم ئایا کە دەنگی هەدەبەت
و کە بەدەنگی هەدەبەت. هەر یەکەکیش لەئەمە دات بەجەرک

لەجەری کان و بە یەکێک لە گەگاڵەکان خەڵی خەڵی بکات و ئێمە کەمەکانمان
ئەو بەچوونە سیاسیانەیی لە کەڵە سەریدا کە بوونەتوو دەرمان بەین.
جا بەنمونە هەندێک کەس لە ئێمەمان دەرژێنە سەر جادوو لە گەگاڵی
خەپشاندا و ئای خەپان دەرژێنەت، هەندێکتر لە گەگاڵی فەیسبووک
تەعبیر لە بەچوونەکانی خەڵی دێکات، هەندێکتر لە کەڵە و کەڵە بوونە و
جەماوەری کان، بەنمونە منیش ئێمە تا هاتوو لە گەگاڵی ئێمە
نوسینان و ئاو بەچوون و خەڵەکانم دەرژێنەم. بەیە گەنگ نییە لەچی
گەگاڵی و تەعبیر لە بەچوونی خەمان بکەین، بەیە کو گەنگ ئێمە
بەدەنگ نەبین، چونکە بەدەنگی ئێمە ژێر کۆشندەییە کە تەواوی
کەمەکان و تاکەکانی دێخەندەت. هەروەکچەن شاعیرێک دێت، ئێمە
وێلات وێران دێکات، ژاوە ژاوە قسەیی نەزانەکان نییە، بەیە کو بەدەنگی
زاناکان.

بەیە بە شەش و هەروێرچەرخان و گەگاڵەکانی یەشەیی کەمەکانی
و سیاسیی پەویستمان بە دێنگە، بە قسەکردن، بە یەخی بوون، بە
هاوار، هاواری ئەدالەتی، هاواری چاکسازی و پاکسازی، هاواری
ئازادی و مافەکانی مرئەف. هاواری نەمانی چەوساندن و گەندەیی و
زۆلم و خۆخەشتن و چەتەیی. بەیەم ئێوانی بوێری ئێمەیان تەدایە
پە بە گەرویان هاوار بکەن و بەیە نە بە ئێمە دێسەکان تە دیکتاتەر
چەوسەندەرو چەتە و خۆن مژ، زەر کەمن و زەریندەیی کەمەکانی کوردی
بەدەنگی هەبێژاردوو. ئێمەش ماوە وێرانێکی مەزنی بەمان
خۆشەندوو.

نەتەوێ کورد زەر پیاوێدان بەخەیدا دێکات و خەڵی بەجەنگاوێرو
شەشگەیی سەردەمە جیاوازەکان و سەف دێکات و دێن گواپە کورد زۆلم
و زەرداری هێچ دێسەکان تە قبوڵ ناکات. بەیەم لە استیدا نە هە
وانیی، بەیە کو بەیە ای مەن پەچەوانە کەیی ئەستەو کورد نەتەوێکی
ترسێک و دێستەم و داخاو و هەموو جەزە زۆلم و نە ئەدالەتی و
چەوساندن و یەک قبوڵ دێکات. هەروەها مەن پەموایە لەجینات و
دەمارەکانی کورددا گەزە "مە" زیاتر زانە بەسەر گەزە نەردا.
بەیە دەتوانم بەیەم کورد توخمەکی "مە" و ملی شەش بە هەموو
دێسەکان تەکی زانەم و چەوسەندەرو ناتوانە نەرانە بەتەمەیدان و
ئەبێتەت لەدژی ئێمە هەموو زۆلمەیی لەیدەکرێت. فەرموو لە هەر چوار
پارچەیی کوردستانی گەورەدا چەل ملیەن کورد هەیی، کەچی ئێمە
خەبات دێکات لەجەند هەزار کەسێک تەنەپەن.

لەم هەرمەچکەیی کوردستانی ئەقیش ئێمە سی و یەک ساڵ دوو حیزبی
زانەم، خۆخەشت، دیکتاتەر، چەتە، مافیا و گەندە لەسەر حوکم و
نمونەیی قەزە و نترین حوکمەانین لە سەرتاسەری جیهان و سەیی و یەک ساڵ
سەدان ملیارد دەرمان دزی لە سەروەت و سامانی ژەر زەوی و سەر زەوی

خاکی کوردستان، کچی خاکی لبرسان دمریت، خاکی بلبش
لبرترین مافکانی و خزم تگوزاری، وکی ئاوی پاک، کاربا،
جادی، ئازادی و دادپرواری. کچی لگگ ئم هموو زوومی دوو
بنمایی زام و دیکتاتور مرف کوژی تاییانی و بارزانی
کردوویان و دیکن، کچی هشتا میللی تی کورد و کو ماک و م بوو و
ملی شه کردوو و هموو تئعدایک قبو دیکات، بی لبر استیدا ئو
کم مگا نیی، بکو ئو کم مگا یی.

جگیفارا گورر ششگگی بی ناوبانگی جیهانی دمریت، ئگگر
زرداریت بلسر مرف قدا سپاندو یاخی نبوو، ئوا ورد و ورد
ئینسانیت و ککام تی خی لبرست دات. بی بلم پوو رر بیت
کم مگای کوردی ئینسانیت و ککام تی خی لبرست داوو و من یی کم
ل و کس و دنگ ناازی و یاخیانی ک م شکم پی ل گلی و
خند و ذرای تی دسما تی کوردی، بام چند خندم ل دسما تی
کوردیی سد هند خند و گلییم ل میللی تی کوردیی، لبر ئو وی
میللی تکی ببدنگ و بهوو است و ترسند و ئو قبو دیکات ک
بروبوم و سامانی شش ملین کورد تئنها چند سد کسک بیخوات و
میللی تیش نان نیی بیخوات.

ئگگر ئاوکی ل مژوو بدین و، گورر ترین ششی فوکی نسی
ل مژوودا بهی یی کک لیم قسای ملیکی ئوکا تی فوکی نساو ساری
هه دا، کاتک ب ملیکیان وت میللیت زر هه ژار و خاکی نان نیی
بیخوات، ئویش ل و ماما و تبووی، مادام میللیت نانی نیی بیخوات،
ئ با "پسکیت" بخن. ئیتر تئنها ئم قسای وای ل کم مگای کی
هه شیارو خاون گیانی ششگگری کرد گورر ترین اپیین و شش
ل مژوودا برپا بکن و دسما تدارانی ئوکات ب وخنن. دی ئی
میللی تی خ و خشی کوردی تئش هه ر بنو هه ر بنو مادام پتوای خ و
ب قازا نجت...

کور تچیک / کستی دانر . رسو بختیار

دانر چاوکی بوو، گورر ب، تا ببیت ئندازیار و هه رچی
ک موکوی شارچک ککیان هه یی چاک بکات و، چیتر لافاو نگات ن و

